

Innst. S. nr. 174

(2000-2001)

Innstilling fra Stortingets presidentskap om evaluering av Stortingets behandling av stats- og nasjonalbudsjettet

Til Stortinget

Bakgrunn

En ny ordning for Stortingets budsjettbehandling ble vedtatt av Stortinget 19. juni 1997, jf. Innst. S. nr. 243 (1996-1997). Det ble vedtatt å endre §§ 19 og 22 tredje ledd i Stortingets forretningsorden. Videre ble det vedtatt å endre § 2 første og annet ledd og oppheve §§ 3 og 10 i Bevilgningsreglementet. Disse vedtakene trådte i kraft 1. oktober 1997 og gjelder inntil 30. september 2001. Endelig ble det vedtatt å opprette - fra og med 1. september 1997 til og med 30. juni 2001 - to nye engasjementsstillinger i Stortingets administrasjon, for bl.a. å utføre arbeid av budsjetteknisk art. 12. mai 1999 vedtok Stortinget en mindre endring i § 19 femte ledd, jf. Innst. S. nr. 168 (1998-1999).

Stortingets presidentskap oppnevnte 19. juni 2000 et utvalg for evaluering av Stortingets behandling av stats- og nasjonalbudsjettet. Som medlemmer ble oppnevnt stortingsrepresentant Dag Terje Andersen (leder), stortingsrepresentant Siv Jensen, stortingsrepresentant Lars Gunnar Lie, stortingsrepresentant Børge Brende, stortingsrepresentant Magnhild Meltveit Kleppa, stortingsrepresentant Øystein Djupedal, stortingsrepresentant May Britt Vihovde, statsråd Jørgen Kosmo og ekspedisjonssjef Ole Hovland.

Utvalget fikk følgende mandat:

"...

Utvalget skal evaluere de endringer som etter Stortingets vedtak 19. juni 1997 er gjort i Stortingets budsjettbehandling og i regjeringens proposisjoner og meldinger til Stortinget om budsjettet, og herunder ta stilling til om de endringer som er gjort bør bli endelige, og om det eventuelt bør gjøres ytterligere endringer.

Utvalget skal også vurdere om det bør gis regler som gir sikkerhet for at et forslag til rammevedtak i Budsjett-innst. S. I blir vedtatt...

Eventuelle forslag om endringer i forretningsordenen og bevilgningsreglementet m.v. utformes i innstillingen.

Utvalget skal videre evaluere opprettelsen av de to engasjementsstillingene i Stortingets administrasjon fra og med 1. september 1997 til og med 30. juni 2001 for bl.a. å utføre arbeid av budsjetteknisk art (Budsjettsekretariatet), og tilrå om stillingene bør gjøres permanente.

..."

Utvalget la fram innstilling for Stortingets presidentskap 1. mars 2001. Innstillingen følger som vedlegg til denne innstillingen. Utvalgets flertall, alle medlemmer unntatt medlemmet Siv Jensen, tilrår at budsjettreformen av 1997 videreføres og gjøres permanent. Mindretallet, medlemmet Siv Jensen, tilrår at reformen ikke videreføres og at Stortinget går tilbake til de budsjettbehandlingsprosedyrene som gjaldt fram til 1. oktober 1997. Utvalgets øvrige tilrådinger er enstemmige.

Sammendrag av utvalgets tilrådinger

Utvalgets flertall, medlemmene Dag Terje Andersen, Lars Gunnar Lie, Børge Brende, Øystein Djupedal, Magnhild Meltveit Kleppa, May Britt Vihovde, Jørgen Kosmo og Ole Hovland, anbefaler at budsjettreformen av 1997 videreføres og gjøres til en permanent ordning. Det innebærer at endringene som ble gjort i Stortingets forretningsorden og Bevilgningsreglementet for prøveperioden fra 1. oktober 1997 inntil 30. september 2001 gjøres permanente.

Utvalgets mindretall, medlemmet Siv Jensen, anbefaler at budsjettreformen av 1997 ikke videreføres og at bestemmelsene som gjaldt før 1. oktober 1997 om budsjettbehandling i Stortinget gjeninnføres. Når det gjelder Bevilgningsreglementet § 10 om oppretting og inndraging av statlige stillinger, viser dette medlemmet til at opphevelsen av denne bestemmelsen kan videreføres uavhengig av budsjettreformen. Dette medlem vil tilrå at Bevilgningsreglementet § 10 oppheves.

Utvalget anbefaler videre enstemmig at:

- Det ikke skal gis regler som gir sikkerhet for at forslaget til rammevedtak i Budsjett-innst. S. I blir vedtatt.
- Stortingets budsjettsekretariat videreføres som en permanent ordning og at stillingene gjøres faste.
- Det blir bedre samsvar mellom Stortingets og regjeringens inndeling av statsbudsjettet og at regjeringen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett og nysalderingen gir en oversikt over hvordan budsjettendringene gjennom året slår ut fordelt på rammeområdene.
- Spørsmålet om mer langsiktighet i budsjettbehandlingen utredes nærmere, og at regjeringen tar initiativ til at en slik utredning gjennomføres. I den grad modifiseringer av kontantprinsippet i statsbudsjettet vil være en naturlig del av økt fokus på langsiktighet, bør dette også drøftes i utredningen.

Dersom Stortinget vedtar å gjøre hovedtrekkene i budsjettreformen av 1997 permanente, vil utvalget se det som naturlig at det blir større grad av samsvar mellom Stortingets rammeinndeling og regjeringens presentasjon av forslaget til statsbudsjett. Utvalget antar at en sammenfallende rammeinndeling vil kunne være en fordel i kommunikasjonen mellom regjering og Storting, kanskje spesielt under budsjettforhandlinger mellom regjeringsparti(ene) og opposisjonen. I arbeidet med samsvarende rammeområder vil utvalget legge til grunn at ett departement skal ha ansvaret for alle bevilgninger i et rammeområde og likedan at én komite har budsjettansvaret for alle bevilgningene i det aktuelle rammeområdet. Det er videre forutsatt at det enkelte rammeområdet skal presenteres samlet i én fagproposisjon. For å få til samsvar mellom Stortingets og regjeringens inndeling basert på ovenstående, må det foretas enkelte overføringer av ansvar for budsjettkapitler mellom komiteer og likedan mellom departementene. I vedlegg 2 til utvalgets innstilling er de endringer som er lagt til grunn for en mulig omforent rammeinndeling, beskrevet i detalj.

Presidentskapets merknader

Presidentskapet viser til evalueringsutvalgets innstilling, som er trykt som vedlegg til denne innstillingen.

Presidentskapet fremmer innstilling til Stortinget i samsvar med anbefalingene fra utvalgets flertall, det vil si om at budsjettreformen av 1997 videreføres uten tidsbegrensning. Formelt foreslås dette gjort ved at Stortinget vedtar at de endringer i Stortingets forretningsorden og Bevilgningsreglementet som ble vedtatt 19. juni 1997 (og 12. mai 1999), og som ble vedtatt

gjort gjeldende inntil 30. september 2001, skal gjelde uten tidsbegrensning. Videre foreslås at de to engasjementsstillingene som Stortinget samtidig vedtok å opprette, gjøres til faste stillinger.

Presidentskapets medlem Hans J. Røsjorde viser til dissensen fra utvalgets mindretall, medlemmet Siv Jensen, som anbefaler at budsjettreformen av 1997 ikke videreføres, og at de bestemmelser som gjaldt før 1. oktober 1997 om budsjettbehandlingen i Stortinget gjeninnføres, bortsett fra § 10 i Bevilgningsreglementet om oppretting og inndraging av statlige stillinger. Dette medlem vil stemme mot romertallene I og II i tilrådingen til vedtak, bortsett fra opphevelsen av § 10 i Bevilgningsreglementet.

En del av de overføringer av ansvar for budsjettkapitler mellom komiteene som er beskrevet i vedlegg 2 til utvalgets innstilling, er ikke i samsvar med hovedregelen for arbeidsfordelingen mellom komiteene i Forretningsordenen § 12 annet ledd.

Presidentskapet vil komme tilbake til spørsmålet om slike endringer i Forretningsordenen.

Presidentskapets tilråding

Presidentskapet viser til ovenstående og råar Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

Følgende endringer i Bevilgningsreglementet som ble vedtatt av Stortinget 19. juni 1997, skal gjelde uten tidsbegrensning:

Endringene i § 2 første og annet ledd.
Opphevelsen av § 3.
Opphevelsen av § 10.

II

Endringene i Stortingets forretningsorden § 19 og § 22 tredje ledd første punktum som ble vedtatt av Stortinget 19. juni 1997 og 12. mai 1999, skal gjelde uten tidsbegrensning.

III

De to engasjementsstillingene i Stortingets administrasjon som ble opprettet ved Stortingets vedtak 19. juni 1997, for bl.a. å utføre arbeid av budsjetteknisk art, gjøres til faste stillinger.

Oslo, i Stortingets presidentskap, den 8. mars 2001

Kirsti Kolle Grøndahl

Hans J. Røsjorde

Odd Holten

Gunnar Skaug

Svein Ludvigsen

Jorunn Ringstad

Vedlegg

Innstilling fra utvalget for evaluering av Stortingets behandling av stats- og nasjonalbudsjettet

(Oppnevnt av Stortingets presidentskap 19. juni 2000)

INNHold

1. Innledning	7
1.1 Utvalgets oppnevning og mandat	7
1.2 Utvalgets arbeid	7
2. Bakgrunn for budsjettreformen av 1997	7
2.1 Kort om Stortingets budsjettbehandling før innføring av budsjettreformen	7
2.2 Målsettinger med budsjettreformen	8
2.3 Endringer som ble innført i budsjettbehandling for prøveperioden 1997-2001	8
2.4 Oppfølging av tiltak som Budsjettreformutvalget anbefalte vurdert nærmere	9
2.4.1 Innledning	9
2.4.2 Oppfølging	9
2.4.3 Utvalgets vurderinger	9
3. Erfaringer fra prøveperioden for budsjettreformen	9
3.1 Innledning	9
3.1.1 En kort oppsummering av budsjettbehandling i prøveperioden	9
3.1.2 Utvalgets vurderinger	10
3.2 Budsjettreformen og finanspolitikken	10
3.2.1 Innledning	10
3.2.2 Utvalgets vurderinger	10
3.3 Budsjettreformen og de politiske prosessene	11
3.3.1 Innledning	11
3.3.2 Utvalgets vurderinger	11
3.4 Budsjettreformen og hensynet til en rasjonell budsjettprosess	12
3.4.1 Innledning	12
3.4.2 Utvalgets vurderinger	12
3.5 Budsjettreformen og "brukere" utenfor Stortinget	12
3.5.1 Innledning	12
3.5.2 Møte med Kommunenes sentralforbund	13
3.5.3 Møte med Skattedirektoratet	13
3.5.4 Utvalgets vurderinger	13
3.6 Samleproposisjonen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett og øvrige budsjettendringer gjennom året	13
3.6.1 Innledning	13
3.6.2 Utvalgets vurderinger	13
3.7 Forholdet mellom nysaldering, rammevedtak og etterfølgende års budsjett, herunder bruk av overførbare bevilgninger	14
3.7.1 Innledning	14
3.7.2 Utvalgets vurderinger	14
3.8 Vurdering av eksisterende rammeinndeling	15
3.8.1 Innledning	15

3.8.2	Utvalgets vurderinger	15
3.9	Stortingets budsjettsekretariat	15
3.9.1	Innledning	15
3.9.2	Utvalgets vurderinger	15
3.10	Andre spørsmål.....	16
3.10.1	Innledning.....	16
3.10.2	Modifiseringer av kontantprinsippet.....	16
3.10.3	Flerårige budsjetter (langtidsbudsjettering).....	16
3.10.4	Utvalgets vurderinger	16
4.	Drøfting av om det bør gis regler som gir sikkerhet for at et forslag til rammevedtak i	
	Budsjett-innst. S. I blir vedtatt	16
4.1	Bakgrunn	16
4.2	Kort om Stortingets voteringspraksis	16
4.3	Utvalgets tilnærming til problemstillingen.....	16
4.3.1	Tolkning av mandatet	16
4.3.2	Erfaringer fra Sveriges Riksdag	17
4.3.3	Innspill fra forskere	17
4.3.4	Alternativ votering og Stortingets forretningsorden.....	17
4.4	Utvalgets vurderinger	17
5.	Utvalgets tilrådinge	18
	Vedlegg 1	19
	Vedlegg 2	21

Til Stortingets presidentskap

Utvalget for evaluering av Stortingets behandling av stats- og nasjonalbudsjettet ble oppnevnt av Stortingets presidentskap 19. juni 2000.

Utvalget legger med dette fram sin utredning. Utvalgets tilrådinger framgår av kapittel 5.

Oslo, den 26. februar 2001

Dag Terje Andersen
leder

Børge Brende
Siv Jensen
Lars Gunnar Lie

Øystein Djupedal
Magnhild Meltveit Kleppa

Ole Hovland
Jørgen Kosmo
May Britt Vihovde

Gunnar Hals
Harald Grønn
Arve Skuland

Innstilling fra utvalget for evaluering av Stortingets behandling av stats- og nasjonalbudsjettet

(Oppnevnt av Stortingets presidentskap 19. juni 2000)

1. INNLEDNING

1.1 Utvalgets oppnevning og mandat

Utvalget ble oppnevnt av Stortingets presidentskap 19. juni 2000 med følgende sammensetning:

Storingsrepresentant Dag Terje Andersen, leder
Storingsrepresentant Siv Jensen
Storingsrepresentant Lars Gunnar Lie
Storingsrepresentant Børge Brende
Storingsrepresentant Magnhild Meltveit Kleppa
Storingsrepresentant Øystein Djupedal
Storingsrepresentant May Britt Vihovde
Statsråd Jørgen Kosmo
Ekspedisjonssjef Ole Hovland

Utvalget fikk følgende mandat:

Den nye ordningen for Stortingets budsjettbehandling ble vedtatt av Stortinget 19. juni 1997, jf. Innst. S. nr. 243 (1996-1997), der innstillingen fra Stortingets budsjettreformutvalg er trykt som vedlegg. Det ble vedtatt at endringer som ble gjort i Stortingets forretningsorden og bevilgningsreglement gjelder inntil 30. september 2001.

Utvalget skal evaluere de endringer som etter Stortingets vedtak 19. juni 1997 er gjort i Stortingets budsjettbehandling og i regjeringens proposisjoner og meldinger til Stortinget om budsjettet, og herunder ta stilling til om de endringene som er gjort bør bli endelige, og om det eventuelt bør gjøres ytterligere endringer.

Utvalget skal også vurdere om det bør gis regler som gir sikkerhet for at et forslag til rammevedtak i Budsjett-innst. S. I blir vedtatt.

Eventuelle forslag om endringer i forretningsordenen og bevilgningsreglementet m.v. utformes i innstillingen.

Utvalget skal videre evaluere opprettelsen av de engasjementsstillingene i Stortingets administrasjon fra og med 1. september 1997 til og med 30. juni 2001 for bl.a. å utføre arbeid av budsjetteknisk art (Budsjettsekretariatet), og tilrå om stillingene bør gjøres permanente.

Utvalget kan etter vanlige regler om innhenting av forhåndssamtykke om dekning av utgifter innhente uttalelse/bistand fra andre og gjennomføre studiereiser. Nødvendig sekretærbistand for utvalget forestås av Stortingets administrasjon.

Budsjettbehandlingen høsten 2000 skal inkluderes i evalueringen. Utvalget skal avgi innstilling innen 1. mars 2001.

Som sekretærer for utvalget har direktøren oppnevnt komitésekretær Gunnar Hals, hovedsekretær, og stortingssekretær Harald Grønn, med bistand fra budsjettsekretariatet.

1.2 Utvalgets arbeid

Utvalget har avholdt åtte møter i perioden august 2000 til februar 2001. Utvalget foretok en studiereise til Stockholm 21. september 2000 hvor utvalget møtte representanter for bl.a. Riksdagen og det svenske Finansdepartementet. 23. og 24. januar 2001 deltok tre av utvalgets medlemmer på møte i OECD.

Utvalget hadde 18. september 2000 møte med professorene Bjørn Erik Rasch og Trond Nordby fra Universitetet i Oslo.

Utvalget har også gjennomført møter i Stortinget med eksperter fra OECD og med Kommunenes sentralforbund og Skattedirektoratet.

2. BAKGRUNN FOR BUDSJETTREFORMEN AV 1997

2.1 Kort om Stortingets budsjettbehandling før innføring av budsjettreformen

I perioden fra 1968 fram til innføringen av budsjettreformen høsten 1997 foregikk Stortingets budsjettbehandling om høsten i tre omganger:

- a) Budsjett-innst. S. I, finansinnstillingen fra finanskomiteen, med frist før 1. november.
- b) Budsjett-innst. S. nr. 1 til 16, fagkomitéinnstillinger med forslag til vedtak på kapitler og poster.

Denne behandlingen foregikk fram til begynnelsen av desember.

- c) Budsjett-innst. S. II, salderingsinnstillingen avgitt av finanskomiteen etter behandling av tilleggsprosisjon fremmet første uke i desember etter behandlingen av fagkomitéinnstillingene.

Det var et mål at finansinnstillingen skulle trekke opp hovedlinjene for den etterfølgende fagkomitébehandling. "Regjeringssiden" i Stortinget søkte så langt som mulig å etablere et flertallsopplegg i denne forbindelse. Ofte endte dette med at de enkelte fraksjoner i finansinnstillingen presenterte sine hovedprioriteringer, uten at det ble etablert noe samlet flertall som grunnlag for fagkomitébehandlingen. Det ble ikke fattet budsjettvedtak ved denne første behandlingen.

Summen av vedtak etter Stortingets påfølgende behandling av fagkomitéinnstillinger førte ofte til at budsjettbalansen ble svekket. Regjeringene fremmet gjennom salderingsproposisjonen forslag til inndekning, eventuelt omgjøring/reversering av vedtak fattet ved fagkomitébehandlingen. Denne proposisjonen ble behandlet av finanskomiteen i løpet av 10-12 dager. Arbeidet med salderingsinnstillingen kunne år om annet bli meget hektisk. Det var gjenstand for prinsipiell diskusjon hvorvidt regjeringen skulle akseptere de foreløpige vedtak fattet ved behandlingen av fagkomitéinnstillingene og eventuelt foreslå annen inndekning, eller om regjeringen også skulle kunne foreslå reversering av vedtak som var gjort under den foreløpige behandling. "Regjeringssiden" forhandlet i denne perioden med en eller flere deler av opposisjonen med sikte på å komme fram til et akseptabelt samlet resultat. Det ble også ved votering over forslagene i Budsjett-innst. S. II i prinsippet votert separat på postnivå, og den samlede budsjettløsning kunne således inneholde forskjellige flertall. De endelige politiske avklaringene ble gjort ved behandlingen av Budsjett-innst. S. II.

Det endelige konstitusjonelt bindende budsjettvedtaket ble gjort ved behandling av Budsjett-innst. S. III som inneholdt en sammenstilling av vedtak gjort ved fagkomitébehandlingen og behandlingen av Budsjett-innst. S. II. Enkelte fraksjoner stemte år om annet mot den samlede oppstilling i Budsjett-innst. S. III og fremmet sitt eget alternativ, men den samlede oppstilling i Budsjett-innst. S. III ble ved hver behandling vedtatt i Stortinget.

2.2 Målsettinger med budsjettreformen

I sine forslag til endring av budsjettbehandlingen på Stortinget tok Budsjettreformutvalget utgangspunkt i at budsjettbehandlingen skal bidra til:

- Langsiktig opprettholdbar budsjettpolitikk
- Effektiv ressursbruk
- Demokratisk behandling
- Rasjonell budsjettprosess

For en nærmere drøfting av de ulike målsettingene og forholdet mellom dem vises det til innstillingen fra utvalget for vurdering av reformer av Stortingets behandling av stats- og nasjonalbudsjettet, jf. Innst. S. nr. 243 (1996-1997).

2.3 Endringer som ble innført i budsjettbehandlingen for prøveperioden 1997-2001

I sammenheng med innføringen av budsjettreformen av 1997 for prøveperioden 1997-2001 ble følgende endringer i Stortingets budsjettbehandling gjennomført:

Ved behandlingen av finansinnstillingen gjør Stortinget med bindende virkning et samlet rammevedtak for statsbudsjettet medregnet folketrygden bestående av 22 netto utgiftsrammer (fra og med budsjettåret 1999 ble to utgiftsrammer under næringskomiteen slått sammen slik at antall utgiftsrammer ble redusert fra 23 til 22) og to inntektsrammer. Rammene fastsettes ved en og samme votering i plenum. Rammene ble hovedsakelig etablert på grunnlag av fordelingen på saksområder mellom stortingskomiteene slik det var før prøveperioden ble innført. Det ble videre etablert en egen ramme for utbytte som behandles av finanskomiteen. Avstemmingskapitlene 2800/5800 Statens petroleumsfond og 5999 Statslånemidler, samt lånetransaksjonene (90-postene i statsbudsjettet) behandles av finanskomiteen utenfor rammesystemet. Ved behandlingen av rammer kan det ikke fremmes forslag til endring av det beløp som er fastsatt for vedkommende ramme gjennom vedtak i Stortinget ved avslutningen av finansdebatten. Forslag om disponering av rammer behandles ved en samlet votering. Ved behandlingen av fagkomiteenes budsjettinnstillinger fattes det konstitusjonelt bindende (endelige) budsjettvedtak på postnivå.

For behandlingen av budsjettproposisjoner i budsjettåret, herunder samleproposisjonen i tilknytning til revidert nasjonalbudsjett, ble det innført i forretningsorden at det kan votes over "pakker", dvs. at forslag under flere kapitler skal kunne kjedes sammen og votes over ved en votering. Denne framgangsmåten ble brukt våren 1998 under Stortingets behandling av samleproposisjonen i sammenheng med Revidert nasjonalbudsjett 1998.

Regjeringen forutsettes å legge fram nasjonalbudsjettet og forslag til statsbudsjettet senest tre dager etter Stortingets åpning i år uten stortingsvalg, dvs. ca. 5. oktober og om lag en uke senere i år med stortingsvalg.

Regjeringen kan senest 10. november fremme eventuelle tillegg til forslag til statsbudsjett og oppdatere skatte- og avgiftsanslag og anslag på regelbundne utgifter m.v.

Finanskomiteens innstilling (Budsjett-innst. S. I - finansinnstillingen) med forslag til rammevedtak fordelt på de enkelte rammene skal foreligge senest 20. november. Finanskomiteen avgir samtidig innstilling vedrørende skatter og avgifter, rammetilskudd til

kommuner og fylkeskommuner og utbytte (Budsjettnnst. S. nr. 1). Stortinget skal behandle disse innstillingene innen en uke etter avgivelse.

Fagkomiteenes budsjettinnstillinger behandles av Stortinget fra slutten av november til og med 15. desember. De vedtakene Stortinget gjør ved behandlingen av disse innstillingene, er som nevnt ovenfor endelige.

2.4 Oppfølging av tiltak som Budsjettreformutvalget anbefalte vurdert nærmere

2.4.1 Innledning

Budsjettreformutvalget bad om at følgende tiltak ble vurdert nærmere:

- Endringer i føringen av statlig forretningsdrift og statlig petroleumsvirksomhet.
- Om noen flere virksomheter burde få anledning til å fravike bruttoprinsippet.
- Forbedring av presentasjonsmåten i budsjettokumentene, herunder hvordan budsjettinnstillingene kunne gjøres mer brukervennlige og informative.
- Flytting av visse beløpsgrenser i skatteloven til Stortingets skattevedtak og om toll- og avgiftsproposisjonen burde inngå i skatte- og avgiftsproposisjonen.

2.4.2 Oppfølging

Føringen av statlig petroleumsvirksomhet er endret ved at driftsresultatet er flyttet fra utgiftssiden (negativ utgift) til inntektssiden. Utover dette er det ikke foretatt vesentlige endringer i føringen av statlig forretningsdrift.

Det er i perioden innført nettobudsjettering for flere institusjoner, bl.a.:

- Statens institutt for forbruksforskning
- Sametinget
- Rikshospitalet og Radiumhospitalet
- Fredskorpset
- Universitetene

Disposisjonen i St.prp. nr. 1 Statsbudsjettet medregnet folketrygden (Gul bok) er endret for bedre å få fram den politiske profilen i budsjettet. Bl.a. er budsjettets profil løftet fram tidligere i dokumentet. I tillegg er statsbankopplegget presentert i et eget kapittel.

Når det gjelder komiteenes budsjettinnstillinger er særlig bruken av sammenligningstabeller i innstillingene økt etter innføringen av budsjettreformen i 1997.

I forbindelse med budsjettreformen 1997 ble beløpsgrensen for klassefradraget, minstefradraget og foreldrefradraget samt beløpsgrensen i skattebegrensingsreglen for skatteyttere med liten skatteevne flyttet fra skatteloven til Stortingets skattevedtak.

2.4.3 Utvalgets vurderinger

Utvalget har merket seg at de forholdene som Budsjettreformutvalget bad om ble vurdert nærmere, er fulgt opp i perioden.

Utvalget ser positivt på at det i perioden er blitt mer omfattende bruk av nettobudsjettering i statsbudsjettet. Dette gir de aktuelle institusjonene økt frihet og legger forholdene til rette for mer effektiv drift.

Utvalget ser også positivt på de forenklingene og forbedringene som regjeringen har foretatt av presentasjonen av nasjonalbudsjettet og forslag til statsbudsjett.

Når det gjelder den økte bruken av tabeller i budsjettinnstillingen vil utvalget vise til at disse tabellene gir en mulighet til på en sammenfattet og instruktiv måte å illustrere de ulike partienes primære budsjetter og forslag til vedtak sammenlignet med regjeringens og de øvrige partienes forslag. Dette er særlig nyttig i finansinnstillingene som gir en oppsummering av partienes helhetlige budsjettalternativ til regjeringens forslag.

Utvalget slutter seg også til de vurderingene som er gjort når det gjelder avveiningen mellom hva som skal tas med i skatteloven og hva som skal være med i Stortingets skattevedtak. Beløp og satser i beregningsgrunnlagene som i praksis justeres årlig, bør tas inn i skattevedtaket, mens skatteloven bør inneholde regler og satser om beregningsgrunnlag som er ment å skulle vare over tid.

3. ERFARINGER FRA PRØVEPERIODEN FOR BUDSJETTREFORMEN

3.1 Innledning

3.1.1 En kort oppsummering av budsjettbehandlingen i prøveperioden

Budsjettreformen ble iverksatt fra og med budsjettbehandlingen for budsjettåret 1998, dvs. fra høsten 1997.

Budsjettreformens første år var spesielt ved at det var et valgår og ved at det ble et regjeringsskifte etter at St.prp. nr. 1 (Gul bok) var lagt fram av regjeringen Jagland. Den nye regjeringen Bondevik la i november 1997 fram tilleggsproposisjoner til St.prp. nr. 1 med endringer i forhold til regjeringen Jaglands budsjettforslag, dvs. innenfor den fastsatte fristen for tilleggsproposisjoner til Gul bok. De vedtatte rammene for 1998-budsjettet oppnådde flertall ved at Fremskrittspartiet og Høyre stemte subsidiært for det justerte rammeforslaget fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre etter at deres respektive primærforslag var falt. Dette ble meldt i finansinnstillingene. Rammevedtak ble fattet 28. november 1997.

Høsten 1998 oppstod den situasjonen at det ikke var etablert noe flertall for noen av budsjettalternativene for 1999-budsjettet i den avgitte finansinnstillingen. Etter initiativ fra statsminister Bondevik om nye budsjettforhandlinger, vedtok Stortinget at finansdebatten skulle utsettes og saken skulle sendes tilbake til finanskomiteen for ny behandling. Det ble deretter forhandlet en budsjettløsning som innebar at Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre fremmet et nytt justert budsjettopplegg som fikk subsidiær støtte fra

Fremskrittspartiet og Høyre. Det justerte budsjettopp-
legget ble lagt fram i en tilleggsinnstilling til Budsjett-
innst. S. I og ble avgitt 27. november 1998, dvs. ca. en
uke etter opprinnelig frist. Fremskrittspartiet og Høyre
varslet i denne innstillingen subsidiær støtte til ramme-
forslaget fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Ven-
stre dersom deres egne primærforslag falt. Rammeved-
tak ble fattet 30. november 1998.

Høsten 1999 ble det framforhandlet et felles bud-
sjettopplegg mellom Arbeiderpartiet, Kristelig Folke-
parti, Senterpartiet, Venstre og Tverrpolitisk Folke-
valgte som ble fremmet av disse fraksjonene som et
felles flertallsforslag i finansinnstillingen. Rammene
for 2000-budsjettet ble deretter vedtatt 27. november
1999.

Høsten 2000 var det regjeringen Stoltenberg som la
fram forslag til statsbudsjett for 2001. Fristen for avgi-
velse av finansinnstillingen ble utsatt som følge av
pågående budsjettforhandlinger mellom Arbeiderpar-
tiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre.
Finansinnstillingen ble avgitt 23. november 2000 og
rammevedtak ble fattet 29. november 2000.

De endelige budsjettvedtakene har i prøveperioden
vært publisert på Internett før jul gjennom en foreløpig
utgave av Saldert budsjett (Blå bok), og den endelig
trykte utgaven av denne publikasjonen har foreligget i
januar måned i budsjettåret.

3.1.2 Utvalgets vurderinger

Utvalget viser til at selv om fristen for avgivelse av
finansinnstillingen ble overskredet i 2000 og det ble
nødvendig å avgi tilleggsinnstilling til finansinnstillin-
gen i 1998, har rammevedtak i prøveperioden forelig-
get senest 30. november, og en har da også overholdt
fristen i Stortingets forretningsorden om at budsjett-
innstillingene skal være ferdig behandlet senest
15. desember året før budsjettåret.

Utvalgets medlem Øystein Djupedal viser til at to av
målsettingene med budsjettreformen var langsiktig
oppretholdbar budsjettpolitikk og demokratisk
behandling, jf. kap. 2.2. Det er etter dette medlems syn
ikke mulig å konkludere med at disse målsettinger er
oppnådd. Langsiktigheten i budsjettpolitikken strekker
seg i beste fall til et halvt år, og som oversikten over
endringer i løpet av året i vedlegg I til denne innstillin-
gen viser, er det faktisk gjennomgående større endrin-
ger i budsjettet etter at reformen ble innført enn før, jf.
også omtale under kapittel 3.6.2. Etter dette medlems
mening viser dette at målsettingen var urealistisk. For-
søksperioden har også falt sammen med en periode
med uoversiktlige parlamentariske forhold og svake
mindretallsregjeringer, som vanskeliggjør en presis
evaluering av hva som skyldes budsjettreformen og
hva som skyldes politisk sammensetting.

Dette medlem vil videre peke på at en målsetting
med reformen var å ivareta den demokratiske behand-
ling i fagkomiteer og i Stortinget. Det er hevet over tvil
at fagkomiteene har fått vesentlig mindre innflytelse
etter budsjettreformen fordi rammesummene behand-

les i finanskomiteen, og budsjettforlikene blir stadig
mer detaljerte. Det betyr at fagkomitébehandlingen
fremstår mindre avgjørende for resultatet enn tidligere,
videre at de mange innspill som kommer til de ulike
fagkomiteene gjennom skriftlige og muntlige høringer
ikke i samme grad som tidligere blir vektlagt. Antall
organisasjoner som ønsker å komme på høring i finans-
komiteen har derfor økt fra år til år etter at budsjettre-
formen trådte i kraft.

Dette medlem vil likevel anbefale at budsjettrefor-
men videreføres, da det tidligere systemet også hadde
store svakheter. Etter dette medlems mening er mange
av problemene med budsjettbehandling knyttet til min-
dretallsregjeringer som ikke har et permanent parla-
mentarisk grunnlag i Stortinget, og at årsaken til den
manglende forutsigbarhet i budsjettpolitikken ligger i
dette forhold og ikke i budsjettreformen som sådan.

3.2 Budsjettreformen og finanspolitikken

3.2.1 Innledning

Finanspolitikken (budsjettpolitikken) er sammen
med penge- og valutapolitikken og inntektspolitikken
de viktigste virkemidlene i den økonomiske politikken
og skal bl.a.:

- Ivareta muligheten for å kunne stabilisere økono-
mien, dvs. kunne stimulere etterspørselen i ned-
gangstider og virke tilstrammende i oppgangsperi-
oder.
- Kunne møte usikkerheten som knytter seg til
utviklingen i budsjettet og økonomien for øvrig.
For den norske økonomien vil dette hensynet først
og fremst være knyttet til utviklingen i oljeprisen
slik at f.eks. store nedskjæringer ikke må foretas
dersom oljeprisen faller.
- Ha et langsiktig perspektiv, dvs. at hovedtrekkene
ved budsjettets utgiftsside og skattesystemet skal
kunne videreføres innenfor en forsvarlig økono-
misk ramme slik at ikke staten på sikt opparbeider
seg stor netto gjeld.

Ved innføringen av budsjettreformen av 1997 blir
hovedtrekkene i finanspolitikken avgjort tidlig i Stor-
tingets budsjettbehandling ved at rammene fastsettes
innen utløpet av november. Når rammene er fastsatt er
statsbudsjettets overskudd før avsetning til oljefondet
og lånetransaksjoner også fastsatt. Videre er også
bevilgningene til de ulike rammene som statsbudsjettet
er delt opp i fastlagt.

3.2.2 Utvalgets vurderinger

Reformen har etter utvalgets mening lagt forholdene
godt til rette for at Stortinget kan ta stilling til statsbud-
sjettets totale omfang og prioritering til ulike hovedfor-
mål under ett.

Som en følge av at samtlige fraksjoner enten har lagt
fram egne alternative forslag til rammevedtak eller
stått sammen med andre fraksjoner om rammeforslag i
finansinnstillingen, har det blitt enklere å sammenligne

forslagene og vurdere de ulike forslagenes totale omfang, hovedprioriteringer og overskudd.

Utvalget vil vise til at fraksjonene også under det tidligere budsjettssystemet presenterte sine hovedprioriteringer i finansinnstillingen, jf. omtale under kapittel 2.1.

Samtidig med at rammeforslagene er blitt endelig fremmet, har de fleste fraksjonene også gitt de øvrige fraksjonene tilgang til detaljene i sitt primære budsjettforslag i Storbud på postnivå.

Utvalgets medlem Siv Jensen vil påpeke at budsjettreformen i seg selv ikke er årsaken til at partigruppene legger frem alternative budsjettforslag. Et alternativt budsjett er et politisk dokument som de respektive politiske partier lager for å synliggjøre alternative løsninger til regjeringens økonomiske politikk.

Videre mener dette medlem at det ikke er vesentlig at det som følge av budsjettreformen har blitt større fokus på ulike budsjettindikatorer, da disse, etter dette medlems vurdering, får ufortjent mye oppmerksomhet og bidrar til å avspore debatten fra andre og mer vesentlige sider av den økonomiske politikken.

Utvalgets medlem Øystein Djupedal viser når det gjelder budsjettreformen og finanspolitikken til sine merknader under kapittel 3.1.2.

3.3 Budsjettreformen og de politiske prosessene

3.3.1 Innledning

Budsjettreformutvalget la til grunn at finanskomiteens og fagkomiteenes rolle i budsjettbehandlingen i hovedsak skulle være som tidligere.

3.3.2 Utvalgets vurderinger

Det har vært framført som ankepunkt mot budsjettreformen at finanskomiteen har fått økt innflytelse på bekostning av fagkomiteene i budsjettbehandlingene. Begrunnelsen for dette har vært knyttet til at det i forbindelse med behandlingen av finanskomiteens innstilling om fastsetting av rammeforslag er fastsatt endelige nettorammer som fagkomiteene må forholde seg til i sin behandling, mens man tidligere i prinsippet kunne øke de totale utgiftene til komiteens ansvarsområde.

De gamle budsjettrutinene medførte at de endelige politiske avklaringene når det gjaldt statsbudsjettets helhet ikke ble endelig avklart før ved salderingsinnstillingen før jul, og at vedtakene som ble fattet ved behandlingen av fagkomiteenes innstillinger kunne bli endret. Det forhold at de budsjettvedtakene som fattes etter behandlingen av fagkomiteenes budsjettinnstillinger nå er endelige og konstitusjonelt bindende, trekker isolert sett i retning av at fagkomiteene har fått økt innflytelse over de politiske prioriteringer som et flertall i fagkomiteene har oppnådd enighet om.

Det har også kommet kritikk mot budsjettreformen fordi prioriteringene innenfor rammene i stor grad har vært bundet opp. Utvalget vil vise til at reformen i seg selv ikke er til hinder for at komiteen kan endre på prioriteringene innenfor rammene. De begrensningene

som fagkomiteene har til interne omprioriteringer innenfor vedtatt ramme har sammenheng med de politiske avtalene som har vært inngått mellom regjeringsfraksjonen(e) og deler av opposisjonen om statsbudsjettet. En viss politisk binding av den videre behandling i fagkomiteene må følge av at partene må sikre at de framforhandlede avtalepunktene blir fulgt opp.

Utvalget mener det er viktig at fagkomitéfraksjonene og de enkelte gruppens finanskomitéfraksjoner samarbeider tett, når de enkelte gruppene utarbeider sine primære alternativer og i forbindelse med forhandlingene om budsjettavtale ved behandlingen av Budsjettinnst. S. I. Dette tilsier at alle komiteene arbeider parallelt med budsjettet fra det blir lagt fram, og bl.a. gjennomfører høringer så tidlig som mulig i prosessen.

Utvalget mener det ikke er hensiktsmessig å fastsette nærmere bestemmelser om dette i forretningsordenen, men at det er viktig å utvikle god praksis og rutiner for samhandling slik at den omfattende kunnskap og kompetanse som ligger i fagkomiteene kommer til uttrykk i beslutningsgrunnlaget for finanskomiteens Budsjettinnst. S. I.

Utvalgets medlem Siv Jensen mener at budsjettreformen har ført til en sterk svekkelse av fagkomiteenes innflytelse over statsbudsjettet. Dette fører til fallende interesse for budsjettarbeid fra stortingsrepresentanter som ikke sitter i finanskomiteen. Videre fører reformen til et sterkt press på finanskomiteen hva gjelder høringer, da det også i nærings- og organisasjonsliv tydelig oppfattes at all budsjettmakt nå er samlet i finanskomiteen. I perioden har finanskomiteen hatt den praksis å ikke avholde høringer med organisasjoner som ikke direkte faller inn under finanskomiteens arbeidsområde. Det er, etter dette medlems vurdering, forståelig, da det ikke vil være mulig for finanskomiteen å gjennomføre det antall høringer som ville blitt resultatet. Men dette skaper et demokratiproblem, da organisasjoner og næringsliv kan oppleve å ikke bli hørt av relevante organer, eller at de som hører dem, ikke har tilstrekkelig innflytelse over prosessen og utfallet av den. Det er også et demokratiproblem at stortingsrepresentantenes interesse for budsjettbehandlingen er fallende. Dette medlem mener at dette er svært tungtveiende argumenter, og at det derfor er nødvendig å anbefale å gå tilbake til tidligere budsjettssystem.

Utvalet sin medlem Magnhild Meltveit Kleppa vil peika på at ei målsetjing med reforma var å ivareta den demokratiske handsaminga i fagkomiteane og i Stortinget. Denne medlemmen viser til at Budsjettreformutvalet i si tilråding meinte at fagkomiteane si handsaming ville bli styrka fordi faginnstillingane skulle vera endelege. Denne medlemmen meiner reforma har verka motsett. Fagkomiteane har hatt mindre innverknad, dette fordi rammesummane vert vedtekne etter tilråding frå finanskomiteen med bindande verknad for fagkomiteane. Budsjettavtalane dei siste åra har også rimeleg detaljert fastlagt dei ulike postane i fagkomiteane.

Denne medlemmen meiner ein kan slå fast at budsjett-reforma har medført at fagkomiteane si handsaming framstår som mindre avgjerande for utfallet i budsjett-prosessen enn under den gamle modellen. Det er urovekkjande, fordi dei mange innspel som kjem til fagkomiteane ikkje i same grad vil bli vektlagt. Dette forholdet er blitt et demokratisk problem som følgje av budsjettreforma. Denne medlemmen vil visa til at høyringane er meinte å inngå som ei viktig informasjonsutveksling mellom Stortinget og publikum. Budsjettreformutvalet understreka den motekspertisen ein her har høve til å få fram i forhold til den ekspertisen som er knytta til regjeringa.

Denne medlemmen vil også peika på at talet på organisasjonar som melder seg til høyringar har vakse frå år til år etter at reforma blei satt i verk. Dette bidrar til ei etter kvart uforholdsmessig stor arbeidsbelastning på finanskomiteen sine medlemmer. Samtidig medverkar det til at mange høyringsinstansar må delta på fleire høyringar, noko som i sin tur bidrar til at talet på høyringar i løpet av den tida Stortinget handsamar stats- og nasjonalbudsjettet, veks. Dette representerer ein lite effektiv bruk av både stortingsrepresentantane og organisasjonane si tid og ressursar. Denne medlemmen vil visa til at dette står i sterk motstrid til den vekt Budsjettreformutvalet la på godt tilrettelagde høyringar som grunnlag for dei standpunkta som skulle takast.

Denne medlemmen meiner det er klart at Stortinget si handsaming av stats- og nasjonalbudsjettet ikkje kan halda fram som i dag. Det er svake sider både med den nye budsjettreforma og med den gamle måten å handsama stats- og nasjonalbudsjettet på. Uansett val av modell må det gjerast endringar.

Denne medlemmen meiner det er hovedtrekka i den gamle modellen som best er eigna til å sikra ei forsvarleg kvalitetssikring av budsjettvedtaka. Ei "tre-trinns"-handtering gir betre tid i ulike fasar. Det ligg innanfor rammene av denne modellen betre til rette for ein målretta og effektiv høyringsprosess. Det vil også vera større høve til ei fornuftig samordning mellom fagkomiteane og finanskomiteen etter den gamle modellen.

Denne medlemmen tek likevel til etterretning at eit fleirtal i utvalet ønskjer å fortsetja med dagens budsjettmodell. På denne bakgrunn ser derfor denne medlemmen det som svært viktig å medverka til eit fleirtal som ivaretar dei ovanfor nemnde omsyn som må kjenneteikna ei demokratisk og god behandling av stats- og nasjonalbudsjett i dette landet.

Etter denne medlemmen si oppfatning er det viktigaste tiltaket for å ivareta desse omsyna at ein framskandar fagkomiteane si handsaming av stats- og nasjonalbudsjettet. Dette må skje så tidleg at fagkomiteane rekk å koma med sine innspel overfor finanskomiteen. Dette vil ivareta både omsynet til gode arbeidsmåtar på Stortinget og omsynet til at berørte organisasjonar skal bli høyrde.

Utvalgets medlem Øystein Djupedal viser når det gjelder budsjettreforma og de politiske prosessene til sine merknader under kapittel 3.1.2.

3.4 Budsjettreforma og hensynet til en rasjonell budsjettprosess

3.4.1 Innledning

Som gjennomgangen i kapittel 2.1 viser, skjedde budsjettbehandlingen før høsten 1997 i tre omganger, mens den nåværende skjer i to omganger, jf. omtale under kapittel 2.3.

3.4.2 Utvalgets vurderinger

Det forhold at budsjettbehandlingen er blitt redusert til to omganger som hver leder fram til endelige vedtak, har gitt en mer rasjonell budsjettprosess. Når det gjelder arbeidsbelastningen i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet om høsten, er det utvalgets inntrykk at arbeidsmengden er redusert både hos finanskomiteen og hos fagkomiteene. Dette har sammenheng med at det ikke lenger er behandling i flere omganger av enkeltpostene i budsjettet og at det ikke blir "omkamp" på budsjettets totale omfang etter at rammene er vedtatt i slutten av november.

Antallet voteringer knyttet til budsjettbehandlingen om høsten har i prøveperioden blitt redusert til en femtedel fra om lag 500 til om lag 100 uten at dette etter utvalgets mening har svekket den politiske behandlingen av budsjettet.

Utvalgets medlemmer Siv Jensen og Magnhild Meltveit Kleppa mener at den politiske behandlingen av budsjettet rent faktisk er svekket som følge av budsjettreforma. Det kommer for dagen relevante fakta som kan påvirke prioriteringen mellom komitérammer etter at komitérammene er fastlagt. Det er uheldig at budsjettssystemet i seg selv ikke tar høyde for dette. I tillegg er det slik at behovet for å fastlegge de endelige budsjetttrammene tidlig i prosessen tvinger et flertall til å stå sammen om komitérammer før alle nødvendige deler av rammene kan være på plass. Dette diskvalifiserer i praksis partiene som står utenfor flertallet fra å ha innvirkning på de enkelte komitérammer overhodet.

Disse medlemmer konstaterer at budsjettreforma i og for seg har gitt en mer rasjonell budsjettprosess. Mye av det politiske innhold i prosessen har imidlertid gått tapt.

3.5 Budsjettreforma og "brukere" utenfor Stortinget

3.5.1 Innledning

En av hensiktene med budsjettreforma var å gjøre situasjonen for virksomheter som var avhengige av Stortingets budsjettvedtak, mer forutsigbar og enklere.

Et eksempel på dette er kommunesektoren som opplevde det som problematisk at endelig avklaring på kommunenes skattøre, rammetilskudd og øremerkede bevilgninger ikke forelå før sent i desember. Dette gjorde det f.eks. vanskelig å overholde kommunelovens bestemmelse om at årsbudsjett for kommunen skulle vedtas innen utgangen av året før budsjettåret.

3.5.2 Møte med Kommunenes sentralforbund

Utvalget gjennomførte 23. oktober 2000 møte med Kommunenes sentralforbund (KS) for å få en vurdering av budsjettreformens betydning for kommunesektoren.

KS viste til at kommunesektoren utgjør om lag 1/5 av landets samlede økonomi. Det er derfor viktig at kommunesektoren inngår som en naturlig del av en helhetlig behandling av stats- og nasjonalbudsjettet. Denne helhetstankegangen er etter KS's syn styrket etter innføringen av budsjettreformen hvor helheten behandles og vedtas tidlig i budsjettprosessen.

Budsjettreformen av 1997 innebærer også en klar forbedring med hensyn til kommunesektorens arbeid med egne budsjetter, ved at kommunesektorens skattøre og rammetilskudd fastsettes allerede i slutten av november. Øremerkede tilskudd (60-poster utenom rammetilskuddet) behandles fortsatt av fagkomiteene og får derfor en noe senere endelig avklaring enn rammetilskudd og skattøre, men likevel tidligere enn i det gamle budsjettssystemet.

Fra kommunesektorens side ville det vært ønskelig at kommuneøkonomien kunne ha vært avklart tidligere, f.eks. i sammenheng med behandlingen av kommuneøkonomiproposisjonen på våren, men dagens budsjettmodell er uansett en klar forbedring i forhold til den gamle modellen med endelig saldering av budsjettet like før jul.

3.5.3 Møte med Skattedirektoratet

Skattedirektoratet er avhengig av tilstrekkelig tid mellom vedtak og iverksettelse for at etaten skal kunne yte god service overfor personlige skattytere ved utskrivning av korrekte skattekort i tide, og gi riktig informasjon til næringslivet om nytt regelverk. Det ble derfor avholdt møte med Skattedirektoratet 23. oktober 2000 for å belyse hvordan budsjettreformen hadde påvirket etatens rammevilkår.

Skattedirektoratet mente budsjettreformen er et klart framskritt ved at de endelige skattevedtakene nå fattes allerede i slutten av november året før skatteåret. Dette gir skatteetaten tilstrekkelig tid til å kunne yte god service og sikre god kvalitet i arbeidet med skatt og likning. En reduksjon av tiden mellom vedtak og iverksettelse ville gjøre direktoratets arbeid vesentlig vanskeligere og vil kunne redusere kvaliteten innenfor etatens arbeidsområde.

3.5.4 Utvalgets vurderinger

Det er utvalgets inntrykk at budsjettreformen har gjort situasjonen enklere og mer oversiktlig for beslutningstakere i privat og offentlig sektor som er avhengige av Stortingets budsjettvedtak i planleggingen av egen virksomhet.

3.6 Samleproposisjonen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett og øvrige budsjettendringer gjennom året

3.6.1 Innledning

De to proposisjonene som inneholder de fleste forslag til budsjettendringer gjennom året er hhv. samle-

proposisjonen i tilknytning til revidert nasjonalbudsjett som fremmes senest 15. mai, og proposisjonen om ny saldering av statsbudsjettet som fremmes i begynnelsen av desember. Begge disse proposisjonene behandles av finanskomiteen.

I tillegg til ovennevnte proposisjoner legges det også fram såkalte omgrupperingsproposisjoner som fremmes av det enkelte fagdepartement. Omgrupperingsproposisjonene inneholder forslag om tilleggsbevilgning mot dekning i utgiftsreduksjon eller inntektsøkning innenfor eget område. Fagdepartementene fremmer også enkelte andre egne proposisjoner om budsjettsaker.

I tillegg til forslag om endring av bevilgninger som fremmes av regjeringen fremmes det også enkelte såkalte private forslag (Dokument 8-forslag) i Stortinget med forslag om bevilgningsendring av inneværende års budsjett.

En av forutsetningene fra Budsjettreformutvalget var at revidert nasjonalbudsjett og den tilhørende samleproposisjonen med forslag til endringer i saldert budsjett, skulle forenkles og konsentreres om justeringer i årets budsjett. Ordningen med ny saldering av budsjettet ble forutsatt opprettholdt, uten nærmere regelfesting.

Behandlingen av endringer gjennom året skiller seg fra prosedyrene for høstens budsjettbehandling. Om høsten fattes det først egne rammevedtak for budsjettet som ligger til grunn for de enkelte forslagene på postnivå, og deretter voteres det over forslagene under hver ramme under ett.

Når et nytt budsjettår tar til, kan Stortinget gjøre budsjettvedtak uten at det samtidig gjøres et eksplisitt vedtak om eventuell inndeckning mot andre bevilgninger eller en svekkelse av budsjettets balanse. Videre voteres det normalt over hvert enkelt forslag for seg. Unntaket fra dette er dersom en forslagsstiller krever at det skal voteres over "pakker" av forslag, dvs. at flere forslag til budsjettvedtak kjedes sammen og voteres over ved en samlet votering.

3.6.2 Utvalgets vurderinger

Utvalget har søkt å få vurdert om budsjettreformen har ført til at det har blitt større omfang av endringer i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett og gjennom endringer i høstsesjonen enn tidligere.

For å få en indikasjon på om dette har vært tilfellet, har Finansdepartementet utarbeidet opplysninger om tilleggsbevilgninger gitt i løpet av budsjettåret i perioden 1995 til 2000, fordelt på 1. og 2. halvår av budsjettåret. Den detaljerte gjennomgangen er gjengitt i vedlegg 1 til denne innstillingen.

Utvalget viser til at gjennomgangen i vedlegget illustrerer at tilleggsbevilgningene hadde et relativt stort omfang i perioden 1995 til 2000 og at omfanget synes å være økende. Dette er hovedinntrykket også om man tar hensyn til spesielle forhold hvert av årene.

Utvalget vil vise til at det er vanskelig å skille ut effektene av et nytt budsjettssystem fra og med 1998-

budsjettet. Prøveperioden for budsjettreformen faller f.eks. sammen med en ny stortingsperiode slik at endringer også kan tenkes å henge sammen med forandringer i det politiske landskapet. Videre kan konjunktursituasjonen over perioden også tenkes å spille inn.

Utvalget har vurdert flere ulike måter for Stortinget å følge opp budsjettendringer gjennom året.

En mulig tilnærming kan være at prinsippene for høstens rammebudsjetteringsystem videreføres til også å gjelde behandlingen gjennom budsjettåret. Dette ville innebære at de rammevedtakene som er fattet på høsten også vil være retningsgivende for behandlingen gjennom året. Det vil si at ingen forslag om endringer i enkeltposter som påvirker rammesummene kan fattes uten at Stortinget først endret de aktuelle rammevedtakene. I tråd med høstens prosedyrer vil det innebære at finanskomiteen først måtte ta stilling til om rammene skal endres og avgi innstilling om dette.

Utvalget viser til at budsjettendringer i budsjettet gjennom året har mange ulike årsaker, det kan være endrede forutsetninger for de regelstyrte ordningene som f.eks. sykepenger, endringer i oljepris og endrede skatteanslag. I tillegg kommer økte utgifter som er forutsatt dekket gjennom ymsebevilgningen som f.eks. trykdeoppgjøret og lønnsoppgjøret. Dette er endringer som i liten grad er uttrykk for politiske prioriteringer, men som likevel vil påvirke rammesummene.

Som en følge av det relativt store omfanget av endringer gjennom året og det betydelige antallet proposisjoner med budsjettendringer som fremmes gjennom året, vil en prosedyre med samtidig behandling av rammevedtak og enkeltvedtak på postnivå trolig måtte innebære en økt arbeidsmengde for Stortinget. Dette gjelder særlig for finanskomiteen som måtte ta stilling til endring av rammevedtak hver gang det ble fremmet en budsjettproposisjon som påvirker en eller flere rammesummer. En slik dobbel behandling hos både finans- og fagkomité kan også bli arbeidskrevende og oppleves som en mindre rasjonell budsjettprosess i forhold til dagens situasjon. Det er også spørsmål om ikke en slik framgangsmåte i for stor grad vil endre rollefordelingen mellom finanskomiteen og fagkomiteen ved at finanskomiteen i praksis vil måtte ta stilling til de enkeltpostene som påvirker rammesummene for å kunne ta stilling til om en endring i rammevedtakene kan tilrås.

Utvalget mener ut fra en helhetsvurdering at det ikke er hensiktsmessig å gjøre rammevedtakene bindende gjennom budsjettåret og vil ikke foreslå en slik løsning.

Utvalget viser til kapittel 3.8.2 der utvalget går inn for at det blir bedre samsvar mellom Stortingets og regjeringens inndeling av statsbudsjettet. Utvalget vil i den forbindelse se det som naturlig at regjeringen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett om våren og i ny saldering av statsbudsjettet om høsten, gir en gjennomgang av konsekvensene av vedtatte og foreslåtte budsjettendringer gjennom året for de enkelte rammeområdene.

3.7 Forholdet mellom nysaldering, rammevedtak og etterfølgende års budsjett, herunder bruk av overførbare bevilgninger

3.7.1 Innledning

14. desember 1998 besluttet Stortingets presidentskap at forholdet mellom nysaldering, rammevedtak og etterfølgende års budsjett, herunder bruk av overførbare bevilgninger, skulle drøftes i forbindelse med evalueringen av budsjettreformen. Presidentskapets beslutning var foranlediget av forslag i nysalderingen for 1997 hvor det kunne reises tvil om enkelte bevilgninger på 1997-budsjettet var i overensstemmelse med prinsippet om realistisk budsjettering, og hvordan slike forslag eventuelt kunne påvirke rammene for 1998-budsjettet som Stortinget hadde vedtatt, jf. Innst. S. nr. 65 (1997-1998).

3.7.2 Utvalgets vurderinger

Utvalget vil vise til at det ved innføringen av et system for bindende rammer for den videre behandling om høsten for neste års budsjett, er det viktig at systemet ikke blir svekket ved at bevilgninger som først kommer til anvendelse neste budsjettår blir bevilget utenfor rammesystemet i nysalderingen for inneværende års budsjett. Problemstillingen oppstår når de bevilgede midlene kan overføres til neste år, f.eks. ved at budsjettposten påføres stikkordet "kan overføres".

Utvalget vil peke på at selv om en bevilgning påføres stikkordet "kan overføres" gir dette ikke unntak fra prinsippet om realistisk budsjettering som innebærer at bevilgningen ikke skal settes høyere eller lavere enn det som antas å bli den faktiske inn- eller utbetaling for vedkommende termin. Dette er også påpekt av Riksrevisjonen flere ganger i de konstitusjonelle antegnelsene.

Utfra hensynet til en hensiktsmessig budsjett- og økonomiforvaltning i staten ser imidlertid ikke utvalget det som aktuelt å begrense mulighetene til overføring av budsjettmidler mellom budsjetterminer i forhold til dagens situasjon.

Utvalget er av den mening at dersom bevilgningsreglementets regler om realistisk budsjettering og intensjonene bak disse overholdes, vil dette også være tilstrekkelig til å hindre at budsjettreformens ordninger med rammevedtak svekkes.

I de tilfellene der det likevel vedtas bevilgninger på inneværende års budsjett som høyst sannsynlig helt eller delvis vil komme til anvendelse på neste års budsjett, vil utvalget anbefale at det først gjøres eksplisitt vedtak om å fravike bevilgningsreglementet § 4 før slikt bevilgningsvedtak fattes, jf. Stortingets behandling av Innst. S. nr. 24 (2000-2001) 14. november 2000.

Utvalget vil generelt anbefale tilbakeholdenhet når det gjelder budsjettvedtak mot slutten av budsjettåret som kan påvirke de totale statlige utgiftene det påfølgende budsjettåret.

3.8 Vurdering av eksisterende rammeinndeling

3.8.1 Innledning

Budsjettreformutvalget anbefalte at en ved fastlegging av rammeområder skulle ta utgangspunkt i den eksisterende fordeling av kapitler på komiteene i Stortinget. Dette innebar at regjeringen skulle legge fram Gul bok innholdsmessig som tidligere og at Stortinget etter innstilling fra arbeidsordningskomiteen skulle fordele kapitlene på rammeområder.

Utvalget antok imidlertid at rammebudsjettssystemet etterhvert vil kunne føre til at inndelingen av ansvarsområder i Stortinget og regjeringen ville nærme seg hverandre.

3.8.2 Utvalgets vurderinger

Utvalget viser til at statsbudsjettet medregnet folketrygden i dag er gruppert på flere forskjellige måter, f.eks. i poster, kapitler, programkategorier, programområder og "Gul bok-overskrifter". Videre presenteres budsjettet nærmere i de enkelte fagproposisjonene (vedleggene til Gul bok) som kun inneholder de bevilgningene de enkelte departementene har budsjettansvaret for. Endelig er det også et skille mellom de bevilgningene som hører til folketrygden og øvrige bevilgninger.

Ved innføringen av budsjettreformen i 1997 ble statsbudsjettet gruppert på enda en ny måte ved at Stortinget delte budsjettet opp i rammeområder til bruk ved høstens budsjettbehandling.

Utvalget mener at det vil være en fordel å foreta en gjennomgang av de ulike grupperingene av statsbudsjettet med sikte på å få til en forenkling.

Dersom Stortinget vedtar å gjøre hovedtrekkene i budsjettreformen av 1997 permanent, vil utvalget også se det som naturlig at det blir større grad av samsvar mellom Stortingets rammeinndeling og regjeringens presentasjon av forslag til statsbudsjett i St.prp. nr. 1 (Gul bok med vedlegg).

Utvalget antar at en sammenfallende rammeinndeling vil kunne være en fordel i kommunikasjonen mellom regjering og Storting, kanskje spesielt under budsjettforhandlinger mellom regjeringsparti(ene) og opposisjonen. Det vil trolig også gjøre det enklere å følge budsjettbehandlingene fra budsjettforslaget legges fram av regjeringen i oktober til endelig vedtak foreligger før jul. I tillegg kan sammenfallende inndeling mellom storting og regjering gjøre at man oppnår bedre muligheter til å følge budsjettets utvikling gjennom budsjettåret fordelt på de ulike ansvarsområdene, jf. omtale under kapittel 3.6.2.

En omforent rammeinndeling kan trolig også brukes i regjeringens interne budsjettarbeid, f.eks. ved at dagens programområder erstattes av rammeområder. Det forutsettes at regjeringen etter behov kan dele rammeområdene inn i rammekategorier e.l. på samme måte som dagens programområder er delt inn i programkategorier.

Det er trolig mest hensiktsmessig at rammeområdenes endelige antall og innhold fortsatt fastsettes årlig av Stortinget etter innstilling fra arbeidsordningskomiteen

i oktober. Dette sikrer en viss grad av fleksibilitet og gjør at det kan foretas endringer ved behov. Videre antas det at det ikke vil være aktuelt for Stortinget gjennom bevilgningsreglementet eller på annen måte, å pålegge regjeringen å dele inn forslag til statsbudsjettet på en bestemt måte.

I arbeidet med samsvarende rammeområder vil utvalget legge til grunn at et departement skal ha ansvaret for alle bevilgningene i et rammeområde og likedan at en komité har budsjettansvaret for alle bevilgningene i det aktuelle rammeområdet. Det er videre forutsatt at det enkelte rammeområdet skal presenteres samlet i en fagproposisjon. Et departement kan imidlertid ha ansvar for flere rammeområder og likedan kan en komité også ha ansvar for flere rammeområder. Dette innebærer at ulike rammeområder under et departement kan behandles av ulike stortingskomiteer og videre at en komité kan ha flere rammeområder som hver er fordelt på forskjellige departementer.

For å få til samsvar mellom Stortingets og regjeringens inndeling basert på ovenstående må det foretas enkelte overføringer av ansvar for budsjettkapitler mellom komiteer og likedan mellom departementene, jf. vedlegg 2 til denne innstillingen, der de endringene som er lagt til grunn for en mulig omforent rammeinndeling er beskrevet i detalj.

Utvalgets medlem Siv Jensen mener det vil være en ubetinget fordel å ha et bedre samsvar mellom Stortingets og regjeringens budsjettinndeling. Dette synspunkt gjelder uavhengig av hvorvidt budsjettreformen videreføres eller avvikes.

3.9 Stortingets budsjettsekretariat

3.9.1 Innledning

Budsjettreformutvalget foreslo at det som støtte for reformen skulle etableres en felles serviceenhet for å bistå partigruppene og komiteene i budsjettekniske spørsmål og at det ble utviklet et eget datasystem for Stortingets budsjettbehandling.

Disse forslagene ble fulgt opp ved utviklingen av budsjettssystemet Storbud og ved opprettelsen av et budsjettsekretariat som i tråd med vedtaket om 4-års prøveperiode for budsjettreformen, ble etablert som en prøveordning fram til 1. juli 2001.

Budsjettsekretariatet har bl.a. hatt ansvaret for å holde oversikten over Stortingets budsjettbehandling, yte budsjettfaglig bistand til partigruppene og Stortingets komiteer, publisere det vedtatte budsjettet (Saldert budsjett) i Blå bok og har også samarbeidet med Stortingets utredningsseksjon om enkelte utredningsoppdrag, særlig innen økonomiske spørsmål.

3.9.2 Utvalgets vurderinger

Det er utvalgets mening at budsjettsekretariatet og det dataverktøyet som er utviklet, på en meget god måte har fylt den rolle det var tiltenkt. Utvalget mener derfor at Stortingets budsjettsekretariat bør videreføres som en permanent ordning og at stillingene gjøres faste.

3.10 Andre spørsmål

3.10.1 Innledning

Det er flere spørsmål av mer langsiktig karakter som utvalget ikke har hatt anledning til å gi en grundig behandling innenfor den tidsfrist som er satt for utvalgets arbeid. Utvalget har valgt å se nærmere på modifiseringer av kontantprinsippet i statsbudsjettet og bruken av flerårige budsjetter (langtidsbudsjetter).

3.10.2 Modifiseringer av kontantprinsippet

Flere land har i de senere årene gjennomført eller planlegger å gjennomføre modifiseringer av kontantprinsippet. Modifiseringene går i hovedsak ut på å supplere informasjon basert på kontantprinsippet med beregninger som viser utviklingen i viktige størrelser i budsjettet basert på regnskapsprinsipper som er mer lik de metoder som anvendes i privat sektor av økonomien ("accruel accounting and budgeting versus cash budgeting"). I OECD drøftes slike spørsmål i de årlige møtene mellom budsjettekspertene. Enkelte land har helt forlatt kontantprinsippet (New Zealand og Australia), mens andre land beveger seg mer skrittvis i retning av regnskapsprinsippet (Canada, Storbritannia, Sverige). Ved overgang til regnskapsprinsippet er det særlig følgende endringer som vurderes:

- Innføring av avskrivninger på lønnsomme investeringsprosjekter.
- Regnskapsføring av pensjonsforpliktelser og andre forpliktelser som myndighetene pådrar seg gjennom året.
- Endringer i reglene for beregning av gevinster og tap ved omsetting av verdipapirer og veksling av valuta.
- Omfattende systemer for verdsetting av offentlige eiendeler.

3.10.3 Flerårige budsjetter (langtidsbudsjettering)

Budsjettbehandlingen i Norge er i hovedsak ettårig, selv om langsiktige budsjettspørsmål drøftes i nasjonalbudsjettet, revidert nasjonalbudsjett og langtidsprogrammet. En del land arbeider ut fra flerårige budsjetter, med ulik grad av binding for de budsjettene som ikke gjelder neste år, men de påfølgende årene. Behovet for å bedre kontrollen med utviklingen i budsjettet og for å skape mer forutsigbare rammebetingelser for de institusjoner m.v. som får sin økonomi fastlagt gjennom budsjettet, anføres ofte som argumenter for at en i større grad bør se budsjettbehandlingen i et flerårig perspektiv.

Sentrale spørsmål ved vurdering av å innføre langtidsbudsjetter vil blant annet være:

- Grunnloven § 75 pkt. a som fastsetter at vedtak om skatter og avgifter bare gjelder for ett år av gangen.
- Antall år som skal inngå i et eventuelt langtidsbudsjett.
- Om langtidsbudsjettene skal være så detaljerte som dagens budsjett, eller om de skal presenteres på et mer overordnet nivå.

- Hvordan og når slike budsjetter skal presenteres for Stortinget, og hvilke vedtak Stortinget i så fall skal treffe.
- I hvilken grad et langtidsbudsjett skal binde opp framlegget av senere års budsjetter, og hvilke muligheter regjeringen og Stortinget skal ha til å foreslå/gjøre endringer i budsjettet i løpet av budsjettåret.

3.10.4 Utvalgets vurderinger

Utvalget mener at spørsmålet om mer langsiktighet i budsjettbehandlingen bør utredes nærmere, og foreslår at regjeringen tar initiativ til at en slik utredning gjennomføres. I den grad modifiseringer av kontantprinsippet i statsbudsjettet vil være en naturlig del av økt fokus på langsiktighet, bør dette også drøftes i utredningen.

4. DRØFTING AV OM DET BØR GIS REGLER SOM GIR SIKKERHET FOR AT ET FORSLAG TIL RAMMEVEDTAK I BUDSJETT-INNST. S. I BLIR VEDTATT

4.1 Bakgrunn

Utvalget viser til det mandat som Stortingets presidentskap har fastsatt i brev til utvalgets medlemmer datert 19. juni 2000: "*Utvalget skal også vurdere om det bør gis regler som gir sikkerhet for at et forslag til rammevedtak i Budsjett-innst. S. I blir vedtatt*".

4.2 Kort om Stortingets voteringspraksis

Hovedprinsippet i Stortingets voteringspraksis er at det voteres enkeltvis over forslagene, etter det som votingsteknisk kalles seriemetoden. En annen voteringspraksis som f.eks. brukes i Sveriges Riksdag, er eliminasjonsmetoden. Denne metoden innebærer at to forslag alltid stilles alternativt opp mot hverandre.

I Stortingets praksis forekommer i en del tilfeller en mellomløsning mellom disse to metodene, ved at det voteres alternativt mellom to forslag når det ikke finnes andre standpunkter blant dem det skal voteres over. En serievotering som ender med en slik alternativt votering kalles en lukket serievotering.

4.3 Utvalgets tilnærming til problemstillingen

4.3.1 Tolkning av mandatet

Utvalget har valgt å konsentrere sin vurdering av spørsmålet om å sikre et vedtak slik det framgår av mandatet, til å se på hvorvidt det er aktuelt å innføre regler som medfører at det gjennomføres en alternativt votering mellom de to forslag til rammevedtak som gjenstår etter at øvrige mindretallsforslag er forkastet, dvs. en lukket serievotering.

Dette er eventuelt aktuelt i en situasjon der det ikke foreligger noe flertallsforslag i finanskomiteens innstilling, verken gjennom primær eller subsidiær støtte. En slik regel ville innebære at representanter som i utgangspunktet er imot begge de gjenstående alternativene, likevel måtte stemme for ett av dem med mindre det innføres adgang til å avstå fra å stemme.

4.3.2 Erfaringer fra Sveriges Riksdag

Utvalget har besøkt Sveriges Riksdag for å høre om erfaringene der med det svenske budsjettssystemet som har svært mange likhetstrekk med den norske budsjett-reformen av 1997.

Når det gjelder endelig vedtak av budsjettet, skiller behandlingen i Sveriges Riksdag seg fra Stortingets ved at budsjettet kan vedtas uten at et absolutt flertall av de avgitte stemmene støtter det. Dette er mulig ved at riksdagsrepresentantene har rett til å avstå ved voteringer. Det finnes heller ikke noe krav til minimum antall som må stemme for at budsjettet skal kunne vedtas. Det innebærer at et flertall av de som avgir stemme kan avstå, men budsjettet vil likevel bli vedtatt dersom antallet som stemmer for er større enn antallet som stemmer imot.

Selv om en slik situasjon er mulig er erfaringen fra Sverige likevel at regjeringen søker støtte til budsjettet fra et flertall i Riksdagen. Slik støtte er etter svensk tradisjon forhandlet fram mellom regjeringen og støttepartiene før budsjettet fremmes for Riksdagen.

4.3.3 Innspill fra forskere

Utvalget har i ett av sine møter hatt innledninger fra professorene Bjørn Erik Rasch og Trond Nordby ved Universitet i Oslo for å få deres synspunkter på den problemstillingen som er skissert ovenfor.

Kort oppsummert mente professor Rasch at det bør innføres en regel om tvungen alternativ votering dersom det ikke foreligger noe flertallsforslag. Han mente videre at det bør vurderes om stemmeplikten bør oppheves ved en slik votering. Rasch har på oppdrag fra utvalget utarbeidet et notat om alternativ votering, som følger som uttrykt vedlegg til denne innstillingen.

Den løsningen Rasch går inn for innebærer at Stortinget ville få en ordning tilsvarende den som praktiseres i Sveriges Riksdag, jf. omtale ovenfor.

Professor Nordby var ikke tilhenger av en slik løsning. Han mente at det ville bryte med Stortingets tradisjoner og innarbeidet praksis for voteringer, som innebærer at ingen representanter skal måtte stemme for noe de er imot. Oppheving av stemmeplikten ved en slik votering mener han vil svekke legitimiteten ved det vedtaket som fattes, siden det vil kunne gjøres uten at det står et absolutt flertall bak det.

4.3.4 Alternativ votering og Stortingets forretningsorden

Stortingets forretningsorden har ingen bestemmelse om alternativ votering (lukket serievotering), men det er en form som i en del tilfeller anvendes ved avstemninger i Stortinget.

Det er imidlertid en etablert praksis for at det ikke legges opp til alternativ votering dersom noen av representantene motsetter seg det fordi de ønsker å stemme imot begge alternativer, og det er en slik situasjon utvalget er gitt i oppdrag å vurdere.

Det finnes ingen konstitusjonelle hindringer for at Stortinget kan ta i bruk tvungen alternativ votering.

Eventuell innføring av ny praksis med alternativ votering knyttet til behandlingen av Budsjett-innst. S. I burde i tilfelle skje i form av en ny bestemmelse i forretningsordenen. Adgang til å avstå fra å stemme kan også innføres ved bestemmelse i forretningsordenen. En slik bestemmelse vil fjerne noe av den betenkeligheten som ligger i at representanter tvinges til å stemme for noe de er imot.

Selv om adgang til alternativ votering ikke fastsettes som skreven regel, vil Stortinget likevel ha mulighet til å benytte seg av det dersom det oppstår en situasjon der dette er hensiktsmessig. Det må da i tilfelle fattes et eksplisitt vedtak som åpner for dette i den bestemte situasjonen.

Når det ikke foreligger noen skreven regel om alternativ votering er det ikke uten videre gitt at et vanlig flertall kan vedta at det skal voteres alternativt mellom to gjenstående forslag til rammevedtak ved behandlingen av Budsjett-innst. S. I.

Dersom det skal gjennomføres en tvungen alternativ votering, som innebærer at representantene må stemme for ett av de to alternativene selv om de ønsker å stemme imot begge, bryter en altså med en etablert praksis i Stortinget ved at noen representanter tvinges til å votere på en måte de ikke ønsker. Det forutsettes her at det ikke gis anledning til å avstå.

Det kan være gode grunner for å anse representantenes mulighet til å stemme imot alt de er imot, som en sedvanerett som er etablert gjennom lang praksis, og som i så fall bør anses å ha samme rang som de skrevne regler i Stortingets forretningsorden. Det ville i tilfelle innebære at et vedtak i en gitt situasjon om å gjennomføre tvungen alternativ votering måtte ta utgangspunkt i reglene for fravik fra forretningsordenen som er innført i § 64, fordi det ville være i strid med en uskreven regel i forretningsordenen. Det betyr at et slikt vedtak krever 2/3 flertall med mindre det er presidenten som foreslår det. Da er vanlig flertall tilstrekkelig.

Vedtaket om alternativ votering i en situasjon som den skisserte antas ellers å kunne gjøres med vanlig flertall dersom det kombineres med å åpne for muligheten til å avstå fra å stemme, siden en da ikke tvinger representantene til å stemme for noe de er imot. I en slik situasjon kan ikke en representant stemme mot begge forslagene i en alternativ votering, derimot kan vedkommende avstå fra å stemme over begge.

4.4 Utvalgets vurderinger

Med eksisterende voteringsregler og -praksis for budsjettbehandlingen vil et vedtatt budsjett ha et flertall bak seg enten gjennom et felles primært flertallsforslag eller gjennom subsidiær støtte til ett av de foreliggende budsjettalternativene.

Alternativ votering med opprettholdelse av stemmeplikten kan medføre at et budsjettalternativ blir vedtatt ved at en eller flere fraksjoner blir tvunget til å stemme for det budsjettalternativet som de er minst imot. Alternativ votering kombinert med adgang til å avstå fra å stemme, vil kunne innebære at et budsjettforslag blir

vedtatt av et mindretall i Stortinget og at det kan være flertall både mot den vedtatte budsjettbalansen og enkeltelementer i budsjettet.

I begge tilfeller med bruk av alternativ votering vil det kunne reises innvendinger mot den politiske legitimiteten til det vedtatte budsjettet, og det vil også kunne reises tvil om "holdbarheten" til budsjettet. Både med og uten adgang til å avstå ved voteringen vil det være usikkert i hvor stor grad flertallet vil føle seg politisk forpliktet til å opprettholde det vedtatte budsjettet. Et helhetlig budsjett vil alltid kunne inneholde enkeltelementer som det kan være flertall mot i Stortinget. I en slik situasjon vil det være lett å identifisere de enkelt-elementene i budsjettet som ble vedtatt om høsten og som det isolert sett er flertall mot. Det eksisterer kun begrensede formelle hindringer for at en fraksjon eller enkeltrepresentant så snart det løpende budsjettåret er i gang, kan fremme forslag om endringer i budsjettet og at et flertall så kan vedta dette. De formelle hindringene som framgår av § 47 i Stortingets forretningsorden om at når en sak er endelig avgjort må den ikke bringes fram igjen eller tas opp på nytt i samme samling, har heller ikke vært håndtert strengt når det gjelder budsjettsaker.

Innføring av alternativ votering som sikkerhet for å få gjort rammevedtak for budsjettet ville nok i tilfelle måtte følges opp med en innstramning i mulighetene til å endre budsjettet gjennom året. Regler som effektivt hindrer en slik utvikling kan imidlertid ha negativ virkning på statsbudsjettets fleksibilitet og Stortingets muligheter til å endre budsjettet gjennom året som følge av endrede forutsetninger og nye behov. For stramme beskrankninger i endringsmulighetene kan virke reduserende på beslutningssystemets legitimitet både i og utenfor Stortinget. Slike regler ville nødvendigvis også måtte berøre representantenes forslagsrett og således være prinsipielt betenkelig å innføre.

Utvalget er kjent med at problemstillingen med tvungen alternativ votering ble berørt da budsjettreformen ble utarbeidet og at man da valgte å ikke legge en slik løsning inn i systemet.

Erfaringene fra behandlingen av budsjettene i denne stortingsperioden etter at reformen ble innført som en prøveordning, er at systemet har fungert godt når det gjelder å få vedtatt statsbudsjettet innenfor eller nært opp til de tidsrammene som er fastsatt i regelverket i Stortingets forretningsorden, jf. omtale under kapittel 3.1.2.

Det kan likevel ikke utelukkes at det kan oppstå politiske situasjoner der bruk av alternativ votering, med eller uten samtidig adgang til å avstå fra å stemme, kan vise seg å være hensiktsmessig. Som redegjort for under kapittel 4.3.4 vil en slik situasjon kunne løses gjennom enkeltvedtak i plenum om en slik framgangsmåte.

Utvalget ser på bakgrunn av ovenstående ikke sterke nok grunner til å anbefale en reglementsfasting av en ordning som åpner for tvungen alternativ votering i situasjoner der det ikke har vært mulig å få til flertalls-løsninger innenfor de tidsrammer som er fastsatt i forretningsordenen.

Utvalgets medlem Siv Jensen viser til at regler som åpner for tvungen alternativ votering ikke har vært nødvendig og heller ikke foreslås innført i denne sak. Dette medlem vil imidlertid understreke at spørsmålet om innføring av tvungen alternativ votering innebærer noe mer enn spørsmålet om hvorvidt slik votering vil være "nødvendig" for å få vedtatt et budsjett. Alternativ votering som inkluderer stemmeplikt innebærer at et helt budsjett - eller deler av det - blir vedtatt til tross for at flertallet er imot det. Alternativ votering uten stemmeplikt fremstår i og for seg ikke som noe mye bedre alternativ fordi et mindretall også da vil kunne vedta budsjettet. Dette medlem vil derfor ikke gå inn for noen endring i reglene om voteringer i Stortingets forretningsorden på dette punkt.

5. UTVALGETS TILRÅDINGER

Utvalgets flertall, medlemmene Dag Terje Andersen, Lars Gunnar Lie, Børge Brende, Øystein Djupedal, Magnhild Meltveit Kleppa, May Britt Vihovde, Jørgen Kosmo og Ole Hovland, anbefaler at budsjettreformen av 1997 videreføres og gjøres til en permanent ordning. Flertallet tilrår derfor at de endringene som ble gjort i Stortingets forretningsorden og bevilgningsreglementet for prøveperioden 1. oktober 1997 inntil 30. september 2001 gjøres permanente, jf. Presidensskapets tilråding I og II i Innst. S. nr. 243 (1996-1997).

Utvalgets mindretall, medlemmet Siv Jensen, anbefaler at budsjettreformen av 1997 ikke videreføres. Dette medlem tilrår derfor at de endringene som ble gjort i Stortingets forretningsorden og bevilgningsreglementet for prøveperioden ikke blir gjort permanente og at de bestemmelsene som gjaldt før 1. oktober 1997 om budsjettbehandlingen i Stortinget gjeninnføres. Når det gjelder bevilgningsreglementet § 10 om oppretting og inndraging av statlige stillinger, viser dette medlemmet til at opphevelsen av denne bestemmelsen kan videreføres uavhengig av budsjettreformen. Dette medlem vil tilrå at bevilgningsreglementet § 10 oppheves.

Utvalget anbefaler ikke at det skal gis regler som gir sikkerhet for at forslag til rammevedtak i Budsjett-innst. S. I blir vedtatt.

Utvalget anbefaler at Stortingets budsjettsekretariat videreføres som en permanent ordning og at stillingene gjøres faste.

Utvalget anbefaler at det blir bedre samsvar mellom Stortingets og regjeringens inndeling av statsbudsjettet og at regjeringen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett og nysalderingen gir en oversikt over hvordan budsjettendringene gjennom året slår ut fordelt på rammeområdene.

Utvalget anbefaler at spørsmålet om mer langsiktighet i budsjettbehandlingen utredes nærmere, og foreslår at regjeringen tar initiativ til at en slik utredning gjennomføres. I den grad modifiseringer av kontantprinsippet i statsbudsjettet vil være en naturlig del av økt fokus på langsiktighet, bør dette også drøftes i utredningen.

Vedlegg 1**En gjennomgang av tilleggsbevilgninger gjennom budsjettåret i perioden 1995 til 2000**

Tabell 1: Statsbudsjettets utgifter, tilleggsbevilgninger gjennom budsjettåret (1995-2000) i mill. kroner

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Alle forslag utenom låne- transaksjoner	8 120	-9 427	-3 203	8 687	8 541	17 612
Petroleumsvirksomhet	5 381	-10 294	-7 430	2 200	4 603	2 896
Forslag utenom petroleums- virksomhet	2 739	867	4 227	6 487	3 938	14 716
Renter på statsgjeld	302	-530	1 421	426	-2 487	975
Dagpenger	-570	-950	-600	-1 600	100	-300
Inntektsoppgjør	1 839	3 697	2 873	8 065	3 324	4 790
Redusert reserve for tilleggsbevilg- ninger kap. 2309	-2 470	-3 509	-3 418	-7 252	-5 221	-3 865
Andre tilleggsbevilgninger:						
Gardermobanen, gjeldslette				1 680		6 712
Andre tillegg 1. halvår	2 397	-611	1 522	879	4 359	3 150
Andre tillegg 2. halvår	1 241	2 770	2 430	4 289	3 863	3 254

Kilde: Finansdepartementet

De vedtatte tilleggsbevilgningene er splittet opp i vedtak som er foretatt i 1. og 2. halvår. For enkelte av bevilgningsforslagene er det imidlertid vanlig at anslagsendringer bare omtales i proposisjonene om våren, mens selve forslagene om bevilgningsendringer først fremmes på høsten. I hovedsak gjelder dette inntekter og utgifter til petroleumsvirksomhet, renter, utgifter til dagpenger og skatter og avgifter fra Fastlands-Norge. For disse størrelsene er det derfor ikke spesifisert om bevilgningsendringen gjelder 1. eller 2. halvår.

Inntektsoppgjør der staten er part gjennomføres stort sett om våren. For disse oppgjørene er det avsatt reserver for tilleggsbevilgninger ut fra forutsatt ramme for inntektsvekst fra foregående år. På bakgrunn av at det er kjent at det vil bli gitt tilleggsbevilgninger til disse formålene når budsjettet blir saldert om høsten, har disse bevilgningene en noe annen karakter enn andre tilleggsbevilgninger. Disse tilleggsbevilgningene er derfor spesifisert for seg selv i tabellen som viser tilleggsbevilgninger på statsbudsjettets utgiftsside. Beløpene som er spesifisert i tabellen gjelder følgende inntektsoppgjør: jordbruksavtalen, reindriftsavtalen, trygdeoppgjøret, lønnsoppgjøret for statsansatte (inklusive pensjoner fra Statens Pensjonskasse), vernepliktige mannskaper og takstoppjøret for leger og fysioterapeuter. For 2000 er imidlertid ikke takstoppjøret for leger og fysioterapeuter inkludert, da dette ble fremmet som en del av Sosial- og helsedepartementets omgrupperingsproposisjon om høsten.

Nedsettelsen av reserven for tilleggsbevilgninger er heller ikke fordelt på 1. og 2. halvår. Bakgrunnen for dette er at reduksjonen som hovedregel foretas formelt

ved nysalderingen av budsjettet om høsten. Reduksjonen vil imidlertid i stor grad være en motpost til tilleggsbevilgninger i forbindelse med inntektsoppgjør om våren. Det er også ofte slik at i de tilfeller Stortinget i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett forutsetter at utgiftsøkninger/inntektsreduksjoner dekkes ved reduksjon av reserven for tilleggsbevilgninger, kan den formelle nedsettelsen først bli vedtatt ved ny saldering av budsjettet om høsten.

I tabell 1 ovenfor er det oppgitt netto samlet nedsettelse av bevilgninger under kap. 2309 Tilfeldige utgifter fra budsjettet salderes om høsten til ny saldering neste høst. I forbindelse med salderingen av budsjettet kan Finansdepartementet få fullmakt til å fordele spesielle utgiftsreduksjoner på kapittel og post etter at budsjettet er saldert. Ved salderingen legges reduksjonen på kap. 2309 mot at kapitlet økes tilsvarende når utgiftsreduksjonen er fordelt. Den reelle reserven for tilleggsbevilgninger kan derfor i enkelte budsjettår være høyere enn det som framkommer av vedlagte tabell. Det gjelder blant annet 2000 der bevilgningen ble redusert med 841 mill. kroner i saldert budsjett, som motpost til reduserte driftsbevilgninger som følge av innføring av direkte refusjon av utgifter til sykepenge for statlige etater. Samlet ble derfor bevilgningen på kap. 2309 redusert med 4,7 mrd. kroner som motpost for tilleggsbevilgninger, mens den spesifiserte reduksjonen i tabell 1 viser en netto reduksjon på 3,9 mrd. kroner.

For andre tilleggsbevilgninger er det spesifisert gjeldslette for NSB Gardermobanen AS, som ble bevilget i 1. halvår i henholdsvis 1998 og 2000. Disse beløpene ble i begge tilfeller holdt utenfor ved drøftingen

av det finanspolitiske opplegget. Beløpets størrelse gjør også at det er naturlig å spesifisere disse overføringerne i tabellen.

Tilleggsbevilgninger som foreslås i 1. halvår, behandles samlet i forbindelse med framlegget av revidert nasjonalbudsjett. Alle forslag sees da i sammenheng, og det foreslås i de fleste år en stor grad av inndekning av tilleggsforslagene. Når det i tabellen framkommer at utgiftene er økt i 1. halvår for de fleste av budsjettårene, skyldes dette at inndekningen dels skjer i form av økte inntekter og dels ved reduksjon av reserven for tilleggsbevilgninger under kap. 2309. Som nevnt over er reduksjonen i kap. 2309 spesifisert for seg og ikke fordelt på 1. og 2. halvår. For 1995 og 1999 ble imidlertid ikke alle forslagene som ble fremmet 1. halvår foreslått dekket inn av regjeringen. I 1995 gjaldt det økte utgifter under folketrygden, økt rentestøtte til statsbankene og gjenbevilgning av en del utgifter som var blitt bevilget i tidligere år. I 1999 ble

utgifter på til sammen 1748 mill. kroner i forbindelse med Kosovo-krisen foreslått ikke dekket inn.

Antall tilleggsbevilgninger som blir gitt i løpet av budsjettåret er stort. De fleste tilleggsbevilgningene utgjør imidlertid hver for seg ikke betydelige beløp, men kan samlet sett utgjøre 2-3 mrd. kroner i 2. halvår. Når tilleggsbevilgningene i 2. halvår 1998 utgjorde hele 4,3 mrd. kroner må dette imidlertid også sees på bakgrunn av at det ble bevilget 1,4 mrd. kroner under kap. 966 Støtte til skipsbygging post 50 Overføring til fond for støtte ved skipsbygging. I 2. halvår 1999 ble bevilgningen til norske styrker i utlandet økt med 0,8 mrd. kroner, og bidrar til å forklare det høye nivået på tilleggsbevilgninger dette året.

Tilleggsbevilgninger i 2. halvår 2000 gjelder i stor grad kompensasjon til kommuneforvaltningen for feriepengeravsetninger i forbindelse med to ekstra feriedager og merutgifter i forbindelse med læreroppgjøret sommeren 2000 samt økte anslag for utgifter over folketrygden.

Tabell 2: Statsbudsjettets inntekter, tilleggsbevilgninger gjennom budsjettåret (1995-2000) i mill. kroner

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Alle forslag utenom lånetransaksjoner	12 883	23 667	5 194	-30 436	-14 751	96 360
Petroleumsvirksomhet	3 280	11 512	-150	-39 220	-6 984	78 839
Forslag utenom petroleumsvirksomhet	9 603	12 155	5 344	8 784	-7 767	17 521
Skatter og avgifter	3 647	7 675	4 331	10 602	-1 634	17 243
Renteinntekter og utbytte	475	364	230	815	-4 182	2 377
Andre inntekter 1. halvår	987	392	9	739	620	1 419
Andre inntekter 2. halvår	4 494	3 724	774	-3 372	-2 572	-3 519
<i>MEMO:</i>						
	<i>Endrede bevilgninger i andre inntekter i 2. halvår kan forklares ved:</i>					
<i>Overført fra Statens banksikringsfond</i>	<i>2 562</i>	<i>1 000</i>	<i>200</i>	<i>-2 985</i>	<i>-2 980</i>	<i>-3 200</i>
<i>Overføring fra Skattefordelingsfondet</i>	<i>2 130</i>	<i>3 300</i>	<i>45</i>			

Kilde: Finansdepartementet

Anslagene for statsbudsjettets inntekter utenom petroleumsinntekter er økt i løpet av budsjettåret i alle år i perioden 1995 til 2000 med unntak av 1999. Regnskapet for 1999 viste imidlertid en vesentlig merinntekt i forhold til nysaldert budsjett, noe som medførte at inntektene utenom petroleumsinntekter ble om lag som saldert budsjett. Oppjustering av skatte- og avgiftsanslagene gjennom budsjettåret skyldes bare i begrenset grad forslag om endrede skatte- og avgiftsregler, men er i hovedsak et resultat av oppjusterte pro-

gnoser ut fra ny informasjon om skatte- og avgiftsinngangen gjennom året.

Økningen i inntekter utenom skatter, avgifter, renteinntekter og utbytte i 1. halvår må dels sees på bakgrunn av at det er foreslått inntektsøkninger i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett som en del av inndekningen av høyere utgifter.

Forslag om endrede inntektsanslag i 2. halvår kan i stor grad forklares ved endrede overføringer fra Statens Banksikringsfond og Skattefordelingsfondet. Disse endringene er spesifisert nederst i tabell 2.

Vedlegg 2**Bedre samsvar mellom regjeringens presentasjon av forslag til statsbudsjett og Stortingets rammeinndeling****Nærmere om regjeringens presentasjon av forslag til statsbudsjett**

Følgende endringer i regjeringens presentasjon av forslag til statsbudsjett er lagt til grunn:

- Kap. 5700 (folketrygdavgift og arbeidsgiveravgift) presenteres bare i skatte-, avgifts- og tollvedtaksproposisjonen og i Gul bok.
- Budsjettansvaret for kap. 2540 (arbeidsledighetstrygd til fiskere og fangstmenn) flyttes fra Fiskeridepartementet til Arbeids- og administrasjonsdepartementet.
- Budsjettansvaret for kap. 2542/5704 Statsgaranti for lønnskrav ved konkurser m.v. flyttes fra Kommunal- og regionaldepartementet til Arbeids- og administrasjonsdepartementet.

I tillegg legges det til grunn at Barne- og familiedepartementets og Arbeids- og administrasjonsdepartementets ansvarsområder under Folketrygden presenteres i de respektive departementers fagproposisjon i stedet for i særskilt proposisjon for Folketrygden slik at de enkelte rammeområdene kan presenteres samlet i en fagproposisjon.

Lånetransaksjonsbevilgninger (90-postene i statsbudsjettet) som behandles utenfor rammeområdene forutsettes presentert i de respektive departementenes fagproposisjoner. Når det gjelder budsjettkapitlene utenfor rammeområdene (kap. 2800/5800 Statens petroleumfond og kap. 5999 Statslånemidler) er det her lagt til grunn at disse fortsatt presenteres i gul bok.

Eksempel på inndeling av regjeringens presentasjon av forslag til statsbudsjett:

Departement:	Proposisjonens navn:	Kapitler:
Utenriksdepartementet	St.prp. nr. 1 (2000-2001): Rammeområde 4 (Utenriks og bistand) og lånetransaksjoner under Utenriksdepartementet	Utgiftskap.: 100-197 Inntektskap.: 3100-3157
Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet	St.prp. nr. 1 (2000-2001): Rammeområde 17 (Kirke-, utdanning og forskning) og lånetransaksjoner under Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet	Utgiftskap.: 200-299 og 2410 Inntektskap.: 3200-3299, 5310 og 5617
Kulturdepartementet	St.prp. nr. 1 (2000-2001): Rammeområde 3 (Kultur)	Utgiftskap.: 300-336 Inntektskap.: 3300-3334
Justis- og politidepartementet	St.prp. nr. 1 (2000-2001): Rammeområde 5 (Justis)	Utgiftskap.: 61, 400-480 Inntektskap.: 3400-3470 og 5630
Kommunal- og regionaldepartementet	St.prp. nr. 1 (2000-2001): Rammeområde 6 (Innvandring, regional utvikling, og bolig), rammeområde 20 (rammetilskudd til kommunesektoren) og lånetransaksjoner under Kommunal- og regionaldepartementet	Utgiftskap.: 500-587, 2412, 2425 - 2427 Inntektskap.: 3500-3587, 5312, 5316, 5326- 5327, 5613, 5615-5616
Sosial- og helsedepartementet	St.prp. nr. 1 (2000-2001): Rammeområde 15 (Sosial og helse)	Utgiftskap.: 600-797, 2480 og 2481 Inntektskap.: 3600-3751, 5527, 5577 5578 og 5631
Sosial- og helsedepartementet	St.prp. nr. 1 (2000-2001): Rammeområde 16 (Folketrygden, sosial og helse)	Utgiftskap.: 2600-2790 Inntektskap.: 5701

Merknad:

Det er her lagt til grunn en egen folketrygdproposisjon for SHDs ansvarsområder under folketrygden. Alternativt kan denne slås sammen med fagproposisjonen fra SHD til en fagproposisjonen.

Departement:	Proposisjonens navn:	Kapitler:
Barne- og familie- departementet	St.prp. nr. 1 (2000-2001): Rammeområde 2 (Familie og forbruker)	Utgiftskap.: 800-868 og 2530 Inntektskap.: 3800-3860
<i>Merknad:</i> Det er lagt til grunn at kap. 2530 under folketrygden kan presenteres i BFDs egen fagproposisjon.		
Forsvars- departementet	St.prp. nr. 1 (2000-2001): Rammeområde 8 (Forsvar) og lånetransaksjoner under Forsvarsdepartementet	Utgiftskap.: 1700-1795 og 2463 Inntektskap.: 4700-4799
Nærings- og handels- departementet	St.prp. nr. 1 (2000-2001): Rammeområde 9 (Næring- og handel) og lånetransak- sjoner under Nærings- og handelsdepartementet	Utgiftskap.: 900-993, 2420 og 2460 Inntektskap.: 3900-3990, 5320, 5460, 5620 og 5656
Fiskeridepartementet	St.prp. nr. 1 (2000-2001): Rammeområde 10 (Fiskeri) og rammeområde 19 (Kystforvaltning)	Utgiftskap.: 1000-1070 og 2415 Inntektskap.: 4000-4070
<i>Merknad:</i> Det er lagt til grunn at det opprettes et nytt rammeområde 19 (Kystforvaltning) for å ta hensyn til at kapitler under fiskeadministrasjon fremmes av Fiskeridepartementet og behandles av samferdselskomiteen. (Alternative løsnin- ger er å overføre kystadministrasjonen til fiskerirammen under næringskomiteen, eller at de aktuelle kapitlene overføres fra Fiskeridepartementet til Samferdselsdepartementet. Dersom ett av disse to alternativene velges kan rammeområdene 18 og 19 slås sammen.)		
Landbruks- departementet	St.prp. nr. 1 (2000-2001): Rammeområde 11 (Landbruk) og lånetransaksjoner under Landbruksdepartementet	Utgiftskap.: 1100-1161, 2411 Inntektskap.: 4100-4150, 5311, 5545, 5571, 5614, 5651 og 5652
Samferdsels- departementet	St.prp. nr. 1 (2000-2001): Rammeområde 18 (Samferdsel)	Utgiftskap.: 1300-1380 og 2450 Inntektskap.: 4300-4380, 5450, 5611-5612, 5618- 5619 og 5623
Miljøvern- departementet	St.prp. nr. 1 (2000-2001): Rammeområde 13 (Miljø) og lånetransaksjoner under Miljøverndepartementet	Utgiftskap.: 1400-1471, 2422 og 2465 Inntektskap.: 4400-4471, 5322 og 5621
Finansdepartementet	St.prp. nr. 1 (2000-2001): Rammeområde 14 (Konstitusjonelle institusjoner) Rammeområde 21 (Tilfeldige utgifter og inntekter) Rammeområde 22 (Finansadministrasjon) og øvrige lånetransaksjoner under Finansdepartementet.	Utgiftskap.: 1, 20-51, 1600- 1670 Inntektskap.: 3020- 3051, 4600-4634, 5341- 5345, 5350-5351, 5605 og 5691- 5692
Finansdepartementet	St.prp. nr. 1 (2000-2001): Rammeområde 23 (Skatter og avgifter) Skatte-, avgifts- og tollvedtak	(Inntektskap.: 5500-5526, 5531-5544, 5546-5570, 5572, 5580-5584 og 5700)

Departement:	Proposisjonens navn:	Kapitler:
<i>Merknad:</i> Det er lagt til grunn at kap. 5700 under folketrygden bare presenteres i skatte-, avgifts- og tollvedtaksproposisjonen og ikke i folketrygdsproposisjonen.		
Arbeids- og administrasjonsdepartementet	St.prp. nr. 1 (2000-2001): Rammeområde 1 (Fellesadministrasjon m.v.), Rammeområde 7 (Arbeidsmarkedet) og lånetransaksjoner under Arbeids- og administrasjonsdepartementet	Utgiftskap.: 11, 1500-1593, 2445, 2470, 2540-2543, 5705 Inntektskap.: 3011, 4500-4593, 5445-5446, 5670 og 5704-5705
<i>Merknad:</i> Det er her lagt til grunn at kapitlene under rammeområde 7 vedrørende folketrygden flyttes fra folketrygdsproposisjonen til Arbeids- og administrasjonsdepartementets egen fagproposisjon slik at de kan presenteres i samme proposisjon. Det er videre lagt til grunn at budsjettansvaret for kap. 2540 Stønad under arbeidsløse til fiskere og fangstmenn flyttes fra Fiskeridepartementet til Arbeids- og administrasjonsdepartementet og at kap. 2542/5704 Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs m.v. flyttes fra Kommunal- og regionaldepartementet til Arbeids- og administrasjonsdepartementet.		
Olje- og energidepartementet	St.prp. nr. 1 (2000-2001): Rammeområde 12 (Olje og energi) og lånetransaksjoner under Olje- og energidepartementet.	Utgiftskap.: 1800-1899, 2440-2442 og 2490 Inntektskap.: 4800-4860, 5440, 5490, 5608, 5680 og 5685

Nærmere om rammeinndelingen og budsjettansvarsfordelingen i Stortinget

For å få til en samordning av inndelingen av statsbudsjettet er det nødvendig å se nærmere på ansvarsfordelingen i Stortinget. Det er her lagt til grunn følgende større endringer:

- Utbyttebevilgningene "tilbakeføres" fra nåværende rammeområde 24 (Utbytte m.v.) under finanskomiteen til de respektive fagkomiteene slik at det blir samsvar mellom ansvarlig departement og komité. (Dersom det på et senere tidspunkt blir aktuelt f.eks. å samle ansvaret for alle statens statlige aksjeselskaper under et departement kan det om nødvendig opprettes en egen "aksjeselskapsramme" som kan legges til en komité for felles behandling.)
- Budsjettansvaret for Norsk Polarinstitutt og stats-tilskudd til Svalbardbudsjettet overføres fra utenrikskomiteen til hhv. energi- og miljøkomiteen og justiskomiteen slik at det blir samsvar mellom "ansvarlig" departement og komité. (Budsjettansvaret for selve Svalbardbudsjettet kan videreføres i utenrikskomiteen.)
- Budsjettansvaret for Datatilsynet overføres fra justiskomiteen til familie-administrasjons- og kulturkomiteen slik at det blir samsvar mellom "ansvarlig" departement og komité.
- Budsjettansvaret for sivilt beredskap og skipsfartsberedskap flyttes fra forsvarskomiteen til hhv. justiskomiteen og næringskomiteen slik at det blir samsvar mellom ansvarlig departement og komité.
- Budsjettansvaret for Nærings- og handelsdepartementets andel av bevilgningen til Norges forskningsråd (kap. 920), Havforskningsinstituttet (kap. 1020), Drift av forskningsfartøylene (kap. 1021) og Fiskeri- og havbruksforskning (kap. 1023) flyttes fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen til de respektive rammeområdene under næringskomiteen slik at det blir samsvar mellom ansvarlig departement og komité.
- Budsjettansvaret for kap. 2425/5327 SND og fylkeskommunene flyttes fra næringskomiteen til kommunalkomiteen slik at det blir samsvar mellom ansvarlig departement og komité.
- Budsjettansvaret for Det kongelig hus, Statsministerens kontor, Statsrådet og Regjeringsadvokaten flyttes til kontroll- og konstitusjonskomiteen slik at det blir samsvar mellom ansvarlig departement og komité.
- Budsjettansvaret for nåværende rammeområde 21 (Eksportgarantier m.v.) overføres i sin helhet fra finanskomiteen til næringskomiteen og innlemmes i nærings- og handelsrammen slik at det blir samsvar mellom "ansvarlig" departement og komité.
- Budsjettansvaret for Pensjonstrygden for sjømenn og Avtalefestet pensjon (AFP) flyttes fra familie-, administrasjons- og kulturkomiteen til sosialkomiteen slik at det blir samsvar mellom ansvarlig departement og komité.

Eksempel på "endret" rammeinndeling til bruk i Stortingets behandling av statsbudsjettet

Forslag til inndeling er basert på statsbudsjettet for 2001. Kapitler som er angitt i fet skrift er flyttet fra andre rammeområder i forhold til den nåværende rammeinndelingen slik denne framkommer i Innst. S. nr. 2 (2000-2001).

Endringer i forhold til gjeldende inndeling er kommentert nærmere i merknadsfeltet under hvert rammeområde.

Kap.		Kap.	
ENERGI- OG MILJØKOMITEEN			
Rammeområde 12			
(Olje og energi)			
	<i>Utgifter:</i>		<i>Inntekter:</i>
1800	Olje- og energidepartementet		
1810	Oljedirektoratet	4810	Oljedirektoratet
1820	Norges vassdrags- og energidirektorat	4820	Norges vassdrags- og energidirektorat
1825	Omlegging av energibruk og energiproduksjon		
		4829	Konsesjonsavgiftsfondet
1830	Energiforskning		
		4860	Statsforetak under Olje- og energidepartementet
2440	Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten	5440	Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten
2441	Petroleumsrettet teknologiutvikling		
2442	Disponering av innretninger på kontinentalsokkelen		
2490	NVE Anlegg	5490	NVE Anlegg
		5608	Renter av lån til statsforetak under Olje- og energidepartementet
		5680	Utbytte fra statsforetak under Olje- og energidepartementet
		5685	Aksjer i Den norske stats oljeselskap a.s
<i>Merknad:</i>			
Kap. 5680 Utbytte fra statsforetak under Olje- og energidepartementet og kap. 5685 Aksjer i Den norske stats oljeselskap a.s. foreslås flyttet fra finanskomiteen til energi- og miljøkomiteen.			
Rammeområde 13			
(Miljø)			
	<i>Utgifter:</i>		<i>Inntekter:</i>
1400	Miljøverndepartementet		
1401	Opplysningsvirksomhet, tilskudd til organisasjoner		
1410	Miljøvernforskning og miljøovervåkning	4410	Miljøvernforskning og miljøovervåkning
1422	Biomangfold, friluftsliv og kulturminner		
1425	Vilt- og fisketiltak	4425	Refusjoner fra Viltfondet og Statens fiskefond
1426	Statens naturoppsyn	4426	Statens naturoppsyn
1427	Direktoratet for naturforvaltning	4427	Direktoratet for naturforvaltning
1429	Riksantikvaren	4429	Riksantikvaren
1441	Statens forurensningstilsyn	4441	Statens forurensningstilsyn
1442	Miljødata, forurensning og miljøeffektivitet	4442	Miljødata, forurensning og miljøeffektivitet
1443	Statens beredskapsansvar mot akutt forurensning		
1463	Regional og lokal planlegging		
1465	Statens kjøp av tjenester i Statens kartverk		
1470	Internasjonalt samarbeid, tiltak for luftmiljø og polarforvaltning	4470	Internasjonalt samarbeid, tiltak for luftmiljø og polarforvaltning
1471	Norsk Polarinstitutt	4471	Norsk Polarinstitutt
		5322	Statens miljøfond, avdrag
2422	Statens miljøfond		
2465	Statens kartverk		
		5621	Statens miljøfond, renteinntekter

Kap.

Kap.

Merknad:

Budsjettansvaret for kap. 1471/4471 Norsk Polarinstittutt foreslås flyttet fra utenrikskomiteen til energi- og miljøkomiteen.

FAMILIE-, KULTUR- OG ADMINISTRASJONSKOMITEEN

Rammeområde 1

(Fellesadministrasjon m.v.)

<i>Utgifter:</i>		<i>Inntekter:</i>	
11	Slottet, Bygdø kongsgård og Oscarshall	3011	Slottet, Bygdø kongsgård og Oscarshall
1500	Arbeids- og administrasjonsdepartementet	4500	Arbeids- og administrasjonsdepartementet
1503	Midler til tjenestemannsorganisasjonenes opplærings- og utviklingsarbeid		
1507	Datatilsynet	4507	Datatilsynet
1510	Fylkesmannsembetene	4510	Fylkesmannsembetene
1520	Statskonsult - Direktoratet for forvaltningsutvikling	4520	Statskonsult - Direktoratet for forvaltningsutvikling
1521	Statens informasjonstjeneste		
1522	Statens forvaltningstjeneste	4522	Statens forvaltningstjeneste
1530	Tilskudd til de politiske partier		
1541	Pensjoner av statskassen		
1542	Tilskudd til Statens Pensjonskasse og Pensjonsordningen for apoteketaten		
1543	Arbeidsgiveravgift til folketrygden		
1544	Boliglån til statsansatte		
1545	Ventelønn m.v.	4545	Ventelønn m.v.
1546	Yrkesskadeforsikring	4546	Yrkesskadeforsikring
1547	Gruppelivsforsikring	4547	Gruppelivsforsikring
1550	Konkurransetilsynet		
1560	Pristilskudd		
1580	Bygg utenfor husleieordningen		
1582	Utvikling av Fornebuområdet		
1583	Utvikling av Pilestredet Park	4583	Salg av eiendom i Pilestredet Park
2445	Statsbygg	5445	Statsbygg
		5446	Salg av eiendom, Fornebu
2470	Statens Pensjonskasse		
		5670	Renter og utbytte fra Entra Eiendom AS

Merknad:

Budsjettansvaret for kap. 1507/4507 Datatilsynet foreslås flyttet fra justiskomiteen til familie-, kultur- og administrasjonskomiteen. Budsjettansvaret for kap. 5670 Renter og utbytte fra Entra Eiendom AS foreslås flyttet fra finanskomiteen til familie-, kultur- og administrasjonskomiteen.

Rammeområde 2 (Familie og forbruker)

<i>Utgifter:</i>	<i>Inntekter:</i>
800	Barne- og familiedepartementet
830	Foreldreveiledning og samlivstiltak
840	Tilskudd til krisetiltak
841	Familievern og konfliktløsning
844	Kontantstøtte
845	Barnetrygd
846	Familie- og likestillingspolitisk forskning, opplysningsarbeid m.v.
847	Kompetansesenter for likestilling

Kap.		Kap.	
848	Likestillingsombudet		
850	Barneombudet		
852	Adopsjonsstøtte		
854	Tiltak i barne- og ungdomsvernet		
856	Barnehager		
857	Barne- og ungdomstiltak		
858	Statens ungdoms- og adopsjonskontor		
859	UNG i Europa	3859	UNG i Europa
860	Forbrukerrådet	3860	Forbrukerrådet
862	Positiv miljømerking		
865	Forbrukerpolitiske tiltak og internasjonalt samarbeid		
866	Statens institutt for forbruksforskning		
867	Forbrukertvistutvalget		
868	Forbrukerombudet		
2530	Fødselspenger og adopsjonspenger		

Merknad:

Ingen endringer under rammeområdet.

Rammeområde 3

(Kultur)

<i>Utgifter:</i>		<i>Inntekter:</i>	
300	Kulturdepartementet		
301	Deltaking i internasjonale organisasjoner	3301	Deltaking i internasjonale organisasjoner
305	Lotteritilsynet	3305	Inntekter fra spill og lotterier
320	Allmenne kulturformål		
321	Kunstnerformål		
322	Billedkunst, kunsthåndverk og offentlig rom	3322	Billedkunst, kunsthåndverk og offentlig rom
323	Musikkformål	3323	Musikkformål
324	Teater- og operaformål	3324	Teater- og operaformål
326	Språk-, litteratur- og bibliotekformål	3326	Språk-, litteratur- og bibliotekformål
328	Museums- og andre kulturvernformål	3328	Museums- og andre kulturvernformål
329	Arkivformål	3329	Arkivformål
334	Film- og medieformål	3334	Film- og medieformål
335	Pressestøtte		
336	Informasjonsberedskap - Norsk rikskringkasting		

Merknad:

Ingen endringer under rammeområdet.

FINANSKOMITEEN

Rammeområde 20

(Rammetilskudd til kommunesektoren)

<i>Utgifter:</i>		<i>Inntekter:</i>	
571	Rammetilskudd til kommuner	3571	Tilbakeføring av forskudd
572	Rammetilskudd til fylkeskommuner	3572	Tilbakeføring av forskudd

Merknad:

Rammeområdet endrer nummering fra 19 til 20 som følge av nytt rammeområde 19 (Kystforvaltning) under samferdselskomiteen. For øvrig ingen endringer.

Rammeområde 21

(Tilfeldige utgifter og inntekter)

<i>Utgifter:</i>		<i>Inntekter:</i>	
2309	Tilfeldige utgifter	5309	Tilfeldige inntekter

Kap.	Kap.
	5491 Avskrivning på statens kapital i statens forretningsdrift
	5603 Renter av statens kapital i statens forretningsdrift

Merknad:

Rammeområdet endrer nummering fra 20 til 21 som følge av nytt rammeområde 19 (Kystforvaltning) under samferdselskomiteen. Kap. 5491 Avskrivning på statens kapital i statens forretningsdrift og kap. 5603 Renter av statens kapital i statens forretningsdrift flyttes fra rammeområde 22 til 21 for å få bedre samvar med Finansdepartementets inndeling.

Rammeområde 22
(Finansadministrasjon m.v.)

<i>Utgifter:</i>	<i>Inntekter:</i>
1600 Finansdepartementet	
1602 Kredittilsynet	4602 Kredittilsynet
1610 Toll- og avgiftsetaten	4610 Toll- og avgiftsetaten
1618 Skatteetaten	4618 Skatteetaten
1620 Statistisk sentralbyrå	4620 Statistisk sentralbyrå
1630 Tiltak for å styrke den statlige økonomiforvaltning	
1632 Kompensasjon for merverdiavgift til kommuner og fylkeskommuner	
1634 Statens innkrevingsentral	4634 Statens innkrevingsentral
1637 EU-opplysning	
1650 Statsgjeld, renter m.m.	
1651 Statsgjeld, avdrag og innløsning	
1670 Avsetninger til Den nordiske investeringsbank	
	5341 Avdrag på utestående fordringer
	5345 Tilbakeføring til statskassen
	5350 Tilbakeføring av midler fra Statens Banksikringsfond
	5351 Overføring fra Norges Bank
	5605 Renter av statskassens kontantbeholdning og andre fordringer
	5691 Avkastning på bevilget kapital i Statens Bankinvesteringsfond
	5692 Utbytte av statens kapital i Den nordiske investeringsbank

Merknad:

Kap. 5691 Avkastning på bevilget kapital i Statens Bankinvesteringsfond og kap. 5692 Utbytte av statens kapital i Den nordiske investeringsbank beholdes i finanskomiteen, men overføres fra rammeområde 24 til rammeområde 22 for å få bedre samsvar med Finansdepartementets inndeling.

Rammeområde 23
(Skatter og avgifter)

<i>Utgifter:</i>	<i>Inntekter:</i>
	5501 Skatter på formue og inntekt
	5502 Konjunkturavgift
	5506 Avgift av arv og gaver
	5507 Skatt og avgift på utvinning av petroleum
	5508 Avgift på utslipp av CO ₂ i petroleumsvirksomhet på kontinentalsokkelen
	5511 Tollinntekter

Kap.	Kap.
	5521 Merverdiavgift og avgift på investeringer m.v.
	5526 Avgift på alkohol
	5531 Avgift på tobakkvarer
	5536 Avgift på motorvogner m.m.
	5537 Avgifter på båter m.v.
	5541 Avgift på elektrisk kraft
	5542 Avgift på mineralolje m.v.
	5543 Miljøavgift på mineralske produkter m.v.
	5546 Avgift på sluttbehandling av avfall
	5547 Avgift på helse- og miljøskadelige kjemikalier
	5555 Sjokolade- og sukkervareavgift
	5556 Avgift på alkoholfrie drikkevarer m.m.
	5557 Avgift på sukker
	5558 Avgift på kullsyrefrie alkoholfrie drikkevarer m.m.
	5559 Avgift på drikkevareemballasje
	5565 Dokumentavgift
	5580 Avgift på flyging av passasjerer
	5581 Avgift på utstyr for opptak og/eller gjengivelse av lyd eller bilder m.v.
	5583 Særskilte avgifter m.v. i bruk av frekvenser
	5700 Folketrygdens inntekter

Merknad:

Kap. 5545 Miljøavgifter i landbruket flyttes fra finanskomiteen til næringskomiteen (rammeområde 11 - Landbruk) siden dette kapitlet er administrativt underlagt Landbruksdepartementet.

FORSVARSKOMITEEN**Rammeområde 8****(Forsvar)**

<i>Utgifter:</i>		<i>Inntekter:</i>	
1700	Forsvarsdepartementet		
1710	Fellesinstitusjoner og statsforetak under Forsvarsdepartementet	4710	Fellesinstitusjoner og statsforetak under Forsvarsdepartementet
1719	Fellesutgifter under Forsvarsdepartementet		
1720	Felles ledelse og kommandoapparat	4720	Felles ledelse og kommandoapparat
1725	Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarets overkommando	4725	Fellesinstitusjoner og -inntekter under Forsvarets overkommando
1731	Hæren	4731	Hæren
1732	Sjøforsvaret	4732	Sjøforsvaret
1733	Luftforsvaret	4733	Luftforsvaret
1734	Heimevernet	4734	Heimevernet
1735	Forsvarets etterretningstjeneste		
1760	Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg	4760	Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg
1790	Kystvakten	4790	Kystvakten
1791	Redningshelikoptertjenesten	4791	Redningshelikoptertjenesten
1792	Norske styrker i utlandet		
1795	Kulturelle og allmenntilgode formål	4795	Kulturelle og allmenntilgode formål
		4799	Militære bøter
2463	Forsvarets bygningstjeneste		

Merknad:

Budsjettansvaret for kap. 42 Forsvarets ombudsmannsmyndighet foreslås flyttet til kontroll- og konstitusjonskomiteen, mens kap. 993 Skipsfartsberedskap foreslås flyttet til næringskomiteen. Budsjettansvaret for kap. 461/3461 Sivilt beredskap foreslås flyttet til justiskomiteen. Dette har sammenheng med at kap. 42 omtales i Finansdepartementets fagproposisjon og at kap. 993 er administrativt underlagt Nærings- og handelsdepartementet.

Kap.		Kap.	
JUSTISKOMITEEN			
Rammeområde 5			
(Justis)			
	<i>Utgifter:</i>		<i>Inntekter:</i>
61	Høyesterett		
400	Justisdepartementet	3400	Justisdepartementet
405	Lagmannsrettene		
410	Herreds- og byrettene	3410	Rettsgebyr
414	Domsutgifter		
430	Kriminalomsorg	3430	Kriminalomsorg
432	Kriminalomsorgens utdanningscenter (KRUS)	3432	Kriminalomsorgens utdanningscenter (KRUS)
440	Politi- og lensmannsetaten	3440	Politi- og lensmannsetaten
441	Oslo politidistrikt	3441	Oslo politidistrikt
442	Politihøgskolen	3442	Politihøgskolen
443	Oppfølging av innsynsloven		
445	Den høyere påtalemyndighet		
446	Kontrollen med den militære påtale- og disiplinærmyndighet		
447	Politiberedskap		
448	Grensekommisjonen		
450	Sivile vernepliktige	3450	Sivile vernepliktige, driftsinntekter
451	Sivilt beredskap	3451	Sivilt beredskap
455	Redningstjenesten		
460	De særskilte etterforskningsorganene		
466	Advokatutgifter m.m.		
467	Norsk Lovtidend		
470	Fri rettshjelp	3470	Fri rettshjelp
471	Statens erstatningsansvar		
474	Konfliktråd		
475	Bobehandling		
480	(Overføring til) Svalbardbudsjettet		
		5630	Aksjer i Norsk Eiendomsinformasjon as

Merknad:

Budsjettansvaret for kap. 1507/4507 Datatilsynet foreslås flyttet til familie-, administrasjons- og kulturkomiteen siden dette kapitlet er administrativt underlagt Arbeids- og administrasjonsdepartementet. Budsjettansvaret for kap. 451/3451 foreslås flyttet til justiskomiteen fra forsvarskomiteen. Budsjettansvaret for kap. 480 (Overføring til) Svalbardbudsjettet foreslås flyttet fra utenrikskomiteen til justiskomiteen (selv Svalbardbudsjettet kan eventuelt fortsatt behandles av utenrikskomiteen utenfor rammesystemet). Budsjettansvaret for kap. 5630 Aksjer i Norsk Eiendomsinformasjon as overføres fra finanskomiteen til justiskomiteen.

KIRKE-, UTDANNINGS- OG FORSKNINGSKOMITEEN**Rammeområde 17****(Kirke, utdanning og forskning)**

	<i>Utgifter:</i>		<i>Inntekter:</i>
200	Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet	3200	Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet
202	Læringscenteret	3202	Læringscenteret
203	Statens utdanningskontorer	3203	Statens utdanningskontorer
204	Foreldreutvalget for grunnskolen	3204	Foreldreutvalget for grunnskolen
206	Samisk utdanningsadministrasjon		

Kap.		Kap.	
210	Tilskudd til trossamfunn m.m. og privateide skole- og kirkebygg		
221	Tilskudd til grunnskolen	3221	Tilskudd til grunnskolen
222	Statens grunnskoler og grunnskoleinternat	3222	Statens grunnskoler og grunnskoleinternat
228	Kvalitetsutvikling i grunnskolen		
229	Andre formål i grunnskolen		
231	Tilskudd til videregående opplæring		
232	Statlige skoler med opplæring på videregående nivå	3232	Statlige skoler med opplæring på videregående nivå
234	Tilskudd til lærebedrifter m.m.		
238	Kvalitetsutvikling i videregående opplæring	3238	Kvalitetsutvikling i videregående opplæring
239	Andre formål i videregående opplæring		
240	Private skoler m.v.		
243	Kompetansesentra for spesialundervisning	3243	Kompetansesentra for spesialundervisning
249	Andre tiltak i utdanningen		
253	Folkehøgskoler		
254	Tilskudd til voksenopplæring	3254	Tilskudd til voksenopplæring
256	VOX - Voksenopplæringsinstituttet	3256	VOX - Voksenopplæringsinstituttet
258	Forskning, utviklingsarbeid og fellestiltak i voksenopplæringen		
259	Kompetanseutviklingsprogrammet		
260	Universitetet i Oslo		
261	Universitetet i Bergen		
262	Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet		
263	Universitetet i Tromsø		
264	Norges handelshøgskole	3264	Norges handelshøgskole
265	Arkitekthøgskolen i Oslo	3265	Arkitekthøgskolen i Oslo
268	Norges idrettshøgskole	3268	Norges idrettshøgskole
269	Norges musikkhøgskole	3269	Norges musikkhøgskole
270	Studier i utlandet og sosiale formål for elever og studenter		
273	Statlige kunsthøgskoler	3273	Statlige kunsthøgskoler
274	Statlige høyskoler	3274	Statlige høyskoler
278	Norges landbrukshøgskole	3278	Norges landbrukshøgskole
279	Norges veterinærhøgskole	3279	Norges veterinærhøgskole
281	Fellesutgifter for universiteter og høyskoler	3281	Fellesutgifter for universiteter og høyskoler
282	Privat høyskoleutdanning		
283	Det norske meteorologiske institutt	3283	Det norske meteorologiske institutt
285	Norges forskningsråd		
286	Fondet for forskning og nyskaping	3286	Fondet for forskning og nyskaping
287	Forskningsinstitutter og andre tiltak		
288	Internasjonale samarbeidstiltak		
294	Kirkelig administrasjon	3294	Kirkelig administrasjon
295	Presteskapet	3295	Presteskapet
297	Nidaros domkirke m.m.	3297	Nidaros domkirke m.m.
299	Opplysningsvesenets fond	3299	Opplysningsvesenets fond
2410	Statens lånekasse for utdanning	5310	Statens lånekasse for utdanning
		5617	Renter fra Statens lånekasse for utdanning

Merknad:

Budsjettansvaret for kap. 920 Norges forskningsråd foreslås flyttet fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen til næringskomiteen (rammeområde 9) siden disse bevilgningene er administrativt underlagt Næringsdepartementet. Budsjettansvaret for kap. 1020/4020 Havforskningsinstituttet, kap. 1021/4021 Drift av forskningsfartøylene og kap. 1023 Fiskeri- og havbruksforskning foreslås flyttet fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen til næringskomiteen (rammeområde 10 - Fiskeri) siden disse kapitlene er administrativt underlagt Fiskeridepartementet.

Kap.		Kap.	
KOMMUNALKOMITEEN			
Rammeområde 6			
(Innvandring, regional utvikling og bolig)			
	<i>Utgifter:</i>		<i>Inntekter:</i>
500	Kommunal- og regionaldepartementet		
502	Valguttgifter		
520	Utlendingsdirektoratet	3520	Utlendingsdirektoratet
521	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere	3521	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere
522	Senter mot etnisk diskriminering		
523	Kontaktutvalget mellom innvandrere og myndighetene		
524	Klagenemnd for utlendingssaker		
526	Nasjonale minoriteter		
530	Arbeidstilsynet	3530	Arbeidstilsynet
531	Statens arbeidsmiljøinstitutt	3531	Statens arbeidsmiljøinstitutt
532	Produktregisteret		
533	Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern	3533	Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern
534	Arbeidsretten, meklingsinstitusjonen m.m.		
535	Arbeidsforskningsinstituttet	3535	Arbeidsforskningsinstituttet
536	Arbeidsmiljøtiltak		
537	Produkt- og Elektrisitetsstilsynet	3537	Produkt- og Elektrisitetsstilsynet
538	Tilskudd til Norsk Elektroteknisk Komité		
540	Sametinget		
541	Tilskudd til samiske formål		
550	Lokal næringsutvikling		
551	Regional næringsutvikling i fylker og kommuner		
552	Nasjonale programmer og tiltak for regional utvikling		
580	Bostøtte		
581	Bolig- og bomiljøtiltak		
586	Tilskudd til omsorgsboliger og sykehjemsplasser		
587	Statens bygningstekniske etat	3587	Statens bygningstekniske etat
		5316	Kommunalbanken AS
2412	Den Norske Stats Husbank	5312	Den Norske Stats Husbank
2425	Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND) og fylkeskommunene	5327	Statens nærings- og distriktsutviklingsfond og fylkeskommunene m.v.
2426	SIVA	5326	SIVA
		5613	Renter fra SIVA
		5615	Renter fra Den Norske Stats Husbank
		5616	Renter og utbytte i Kommunalbanken AS

Merknad:

Kap. 5316 Kommunalbanken AS og kap. 5616 Renter og utbytte i Kommunalbanken AS flyttes fra finanskomiteen til kommunalkomiteen. Kap. 1590/4590 Aetat, kap. 1591/4591 Arbeidsmarkedstiltak, kap. 1592 Spesielle arbeidsmarkedstiltak for yrkeshemmede og kap. 1593/4593 Aetats salg av arbeidsmarkedstjenester, overføres til rammeområde 7. Rammeområde 6 endrer betegnelse fra "innvandring, regional utvikling, arbeid og bolig" til "innvandring, regional utvikling og bolig". Kap. 2425/5327 SND og fylkeskommunene flyttes fra næringskomiteen til kommunalkomiteen siden denne bevilgningen fremmes av Kommunal- og regionaldepartementet.

Kap.		Kap.	
			Rammeområde 7 (Arbeidsmarkedet)
1590	Aetat	4590	Aetat
1591	Arbeidsmarkedstiltak	4591	Arbeidsmarkedstiltak
1592	Spesielle arbeidsmarkedstiltak for yrkeshemmede		
1593	Aetats salg av arbeidsmarkedstjenester	4593	Aetats salg av arbeidsmarkedstjenester
2540	Stønad under arbeidsløyse til fiskere og fangstmenn		
2541	Dagpenger		
2542	Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs m.v.	5704	Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs m.v.
2543	Ytelser til yrkesrettet attføring	5705	Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs, dagpenger

Merknad:

Kap. 1590/4590 Aetat, kap. 1591/4591 Arbeidsmarkedstiltak, kap. 1592 Spesielle arbeidsmarkedstiltak for yrkeshemmede og kap. 1593/4593 Aetats salg av arbeidsmarkedstjenester, overføres fra rammeområde 6 til rammeområde 7. Rammeområde 7 endrer betegnelse fra "Dagpenger m.v." til "Arbeidsmarkedet".

KONTROLL- OG KONSTITUSJONSKOMITEEN**Rammeområde 14
(Konstitusjonelle institusjoner)**

<i>Utgifter:</i>		<i>Inntekter:</i>	
1	Det kongelige hus		
20	Statsministerens kontor		
21	Statsrådet		
24	Regjeringsadvokaten	3024	Regjeringsadvokaten
41	Stortinget	3041	Stortinget
42	Forsvarets ombudsmannsnemnd		
43	Stortingets ombudsmann for forvaltningen		
44	Stortingets kontrollutvalg for etterrettings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste		
51	Riksrevisjonen		

Merknad:

Budsjettansvaret for kap. 1 Det kongelige hus, kap. 20 Statsministerens kontor, kap. 21 Statsrådet og kap. 24/3024 Regjeringsadvokaten, overføres fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen til kontroll- og konstitusjonskomiteen. Budsjettansvaret for kap. 42 Forsvarets ombudsmannsnemnd overføres fra forsvarskomiteen til kontroll- og konstitusjonskomiteen.

NÆRINGSKOMITEEN**Rammeområde 9
(Næring og handel)**

<i>Utgifter:</i>		<i>Inntekter:</i>	
900	Nærings- og handelsdepartementet	3900	Nærings- og handelsdepartementet
901	Styret for det industrielle rettsvern	3901	Styret for det industrielle rettsvern
902	Justervesenet	3902	Justervesenet
903	Standardisering		
904	Brønnøysundregistrene	3904	Brønnøysundregistrene
910	Statens veiledningskontor for oppfinnere		
911	Bedriftsrettet kompetanseoverføring		
920	Norges forskningsråd		

Kap.		Kap.	
922	Norsk Romsenter		
923	Forsknings- og utviklingskontrakter		
924	Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer		
926	Spesielle IT-tiltak		
928	FoU-prosjekter i næringslivets regi		
932	Norges geologiske undersøkelse	3932	Norges geologiske undersøkelse
933	Bergvesenet	3933	Bergvesenet
941	Sjøfartsdirektoratet	3941	Sjøfartsdirektoratet
942	Skipsregistrene	3942	Skipsregistrene
943	Tilskudd til sysselsetting av sjøfolk		
944	Ventelønn		
952	Svalbard Samfunnsdrift og Næringsutvikling		
953	Kings Bay AS		
961	Reiselivstiltak		
966	Støtte til skipsbygging		
967	Investeringselskap		
970	Internasjonaliseringstiltak		
971	Eksportfinans ASA		
972	Internasjonale investeringstiltak		
990	Industri- og forsyningsberedskap	3990	Industri- og forsyningsberedskap
993	Skipsfartsberedskap		
2420	Statens nærings- og distriktsutviklingsfond	5320	Statens nærings- og distriktsutviklingsfond
2460	Garanti-Instituttet for Eksportkreditt	5460	Garanti-Instituttet for Eksportkreditt
		5620	Renter og utbytte fra Statens nærings- og distriktsutviklingsfond
		5656	Aksjer i selskaper under Nærings- og handelsdepartementets forvaltning

Merknad:

Budsjettansvaret for kap. 920 Norges forskningsråd under Nærings- og handelsdepartementet flyttes fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen til næringskomiteen. Budsjettansvaret for kap. 971 Eksportfinans ASA, kap. 972 Internasjonale investeringstiltak og kap. 2460/5460 Garanti-Instituttet for Eksportkreditt som for 2001-Budsjettet utgjør rammeområde 21 under finanskomiteen foreslås flyttet til næringskomiteen og lagt inn under rammeområde 9 som samtidig endrer betegnelse fra "næring" til "næring og handel". Kap. 993 Skipsfartsberedskap flyttes fra forsvarskomiteen til næringskomiteen. Kap. 5620 Renter og utbytte fra Statens nærings- og distriktsutviklingsfond og kap. 5656 Aksjer i selskaper under Nærings- og handelsdepartementets forvaltning flyttes fra finanskomiteen til næringskomiteen. Kap. 2425/5327 SND og fylkeskommunene flyttes fra næringskomiteen til kommunalkomiteen siden denne bevilgningen fremmes av Kommunal- og regionaldepartementet.

**Rammeområde 10
(Fiskeri)**

<i>Utgifter:</i>		<i>Inntekter:</i>	
1000	Fiskeridepartementet	4000	Fiskeridepartementet
1001	Deltakelse i internasjonale organisasjoner		
1020	Havforskningsinstituttet	4020	Havforskningsinstituttet
1021	Drift av forskningsfartøyene	4021	Drift av forskningsfartøyene
1023	Fiskeri- og havbruksforskning	4023	Fiskeri- og havbruksforskning
1030	Fiskeridirektoratet	4030	Fiskeridirektoratet
1040	Til gjennomføring av fiskeriatvaten		
1050	Diverse fiskeriformål		
2415	Statens nærings- og distriktsutviklingsfond, fiskeri- og andre regionalpolitiske tiltak		

Merknad:

Budsjettansvaret for kap. 1020/4020 Havforskningsinstituttet, 1021/4021 Drift av forskningsfartøyene og kap. 1023/4023 Fiskeri- og havbruksforskning under Fiskeridepartementet flyttes fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen til næringskomiteen (rammeområde 10).

Kap.		Kap.	
Rammeområde 11 (Landbruk)			
	<i>Utgifter:</i>		<i>Inntekter:</i>
1100	Landbruksdepartementet	4100	Landbruksdepartementet
1107	Statens dyrehelsetilsyn	4107	Statens dyrehelsetilsyn
1110	Statens landbrukstilsyn	4110	Statens landbrukstilsyn
1112	Forvaltningsstøtte, utviklingsoppgaver og kunnskapsutvikling m.m.		
1114	Statens næringsmiddeltilsyn	4114	Statens næringsmiddeltilsyn
1137	Forskning og utvikling		
1140	Miljø- og næringstiltak i jordbruket		
1142	Miljø- og næringstiltak i skogbruket		
1143	Statens landbruksforvaltning	4143	Statens landbruksforvaltning
1144	Merverdiavgiftskompensasjon		
1145	Jordskifteverket	4145	Jordskifteverket
1146	Norsk institutt for jord- og skogkartlegging	4146	Norsk institutt for jord- og skogkartlegging
1147	Reindriftsforvaltningen	4147	Reindriftsforvaltningen
1148	Naturskade - erstatninger og sikring		
1150	Til gjennomføring av jordbruksavtalen m.m.	4150	Til gjennomføring av jordbruksavtalen m.m.
1151	Til gjennomføring av reindriftsavtalen		
1161	Statskog SF - forvaltningsdrift		
2411	Statens nærings- og distriktsutviklingsfond, lån til landbruksformål	5311	Statens nærings- og distriktsutviklingsfond, lån til landbruksformål
		5545	Miljøavgifter i landbruket
		5571	Totalisatoravgift
		5614	Renter av lån til landbruksformål
		5651	Aksjer i selskaper under Landbruksdepartementet
		5652	Innskuddskapital i Statskog SF

Merknad:

Budsjettansvaret for kap. 1137 Forskning og utvikling under Landbruksdepartementet flyttes fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen til næringskomiteen (rammeområde 11- Landbruk). Budsjettansvaret for kap. 5651 Aksjer i selskaper under Landbruksdepartementet og kap. 5652 Innskuddskapital i Statskog SF flyttes fra finanskomiteen til næringskomiteen. Kap. 5545 Miljøavgifter i landbruket flyttes fra finanskomiteen til næringskomiteen.

SAMFERDSELSKOMITEEN
Rammeområde 18
(Samferdsel)

	<i>Utgifter:</i>		<i>Inntekter:</i>
1300	Samferdselsdepartementet	4300	Samferdselsdepartementet
1301	Forskning og utvikling m.v.		
1310	Flytransport		
1311	Tilskudd til regionale flyplasser		
1313	Luftfartstilsynet	4313	Luftfartstilsynet
1314	Havarikommisjonen for sivil luftfart		
1320	Statens vegvesen	4320	Statens vegvesen
1330	Særskilte transportiltak		
1350	Jernbaneverket	4350	Jernbaneverket
1351	Overføringer til NSB BA		
1354	Statens jernbanetilsyn		
1360	Samferdselsberedskap		

Kap.		Kap.	
1370	Kjøp av posttjenester		
1380	Post- og teletilsynet	4380	Post- og teletilsynet
2450	Luftfartsverket	5450	Luftfartsverket
		5611	Renter av lån til NSB BA
		5612	Renter av lån til Posten Norge BA
		5618	Innskuddskapital i Posten Norge BA
		5619	Renter av lån til Oslo Lufthavn AS
		5623	Aksjer i SAS Norge ASA

Merknad:

Budsjettansvaret for kap. 1060/4060 Kystadministrasjon, kap. 1064/4064 Havnetjenesten, kap. 1065/4065 Fyrtjenesten, kap. 1066/4066 Lostjenesten, kap. 1067/4067 Trafikksentraler og kap. 1070/4070 Elektroniske navigasjonshjelpemidler flyttes ut av rammeområde 18 og legges inn under nytt rammeområde 19 (Kystforvaltning) for å ta hensyn til at disse delene av nåværende rammeområde 18 er administrativt underlagt Fiskeridepartementet og ikke Samferdselsdepartementet. Budsjettansvaret for kap. 5618 Innskuddskapital i Posten Norge BA og kap. 5623 Aksjer i SAS Norge ASA flyttes fra finanskomiteen til samferdselskomiteen (rammeområde 18).

Rammeområde 19
(Kystforvaltning)

<i>Utgifter:</i>		<i>Inntekter:</i>	
1060	Kystadministrasjon	4060	Kystadministrasjon
1064	Havnetjenesten	4064	Havnetjenesten
1065	Fyrtjenesten	4065	Fyrtjenesten
1066	Lostjenesten	4066	Lostjenesten
1067	Trafikksentraler	4067	Trafikksentraler
1070	Elektroniske navigasjonshjelpemidler	4070	Elektroniske navigasjonshjelpemidler

Merknad:

Budsjettansvaret for kap. 1060/4060 Kystadministrasjon, kap. 1064/4064 Havnetjenesten, kap. 1065/4065 Fyrtjenesten, kap. 1066/4066 Lostjenesten, kap. 1067/4067 Trafikksentraler og kap. 1070/4070 Elektroniske navigasjonshjelpemidler er flyttet ut fra rammeområde 18 og lagt inn under nytt rammeområde 19 (Kystforvaltning) for å ta hensyn til at disse kapitlene er administrativt underlagt Fiskeridepartementet og ikke Samferdselsdepartementet.

SOSIALKOMITEEN
Rammeområde 15
(Sosial og helse)

<i>Utgifter:</i>		<i>Inntekter:</i>	
600	Sosial- og helsedepartementet	3600	Sosial- og helsedepartementet
604	Etat for rådssekretariater og enkelte helse- og sosialfaglige oppgaver m.v.		
610	Rusmiddeldirektoratet	3610	Rusmiddeldirektoratet
612	Statens institutt for rusmiddelforskning og dokumentasjon	3612	Statens institutt for rusmiddelforskning og dokumentasjon
614	Utvikling av sosialtjenesten, tiltak for rusmiddelmissbrukere m.v.		
616	Statens klinikk for narkomane	3616	Statens klinikk for narkomane
660	Krigspensjon		
664	Pensjonstrygden for sjømenn		
666	Avtalefestet pensjon (AFP)		
670	Tiltak for eldre		
673	Tiltak for funksjonshemmede		
674	Handlingsplan for funksjonshemmede		
675	Tiltak for eldre og funksjonshemmede		
676	Kompetansesentra for funksjonshemmede		
700	Statens helsetilsyn og fylkeslegene	3700	Statens helsetilsyn og fylkeslegene
701	Forsknings- og forsøksvirksomhet		

Kap.		Kap.	
702	Nemnd for bioteknologi		
703	Helsetjenesten for innsatte i fengsel		
704	Giftinformasjonssentralen		
705	Kursvirksomhet og stipendier		
710	Statens institutt for folkehelse	3710	Statens institutt for folkehelse
711	Statens retts toksikologiske institutt	3711	Statens retts toksikologiske institutt
712	Statens helseundersøkelser	3712	Statens helseundersøkelser
713	Statens råd for ernæring og fysisk aktivitet	3713	Statens råd for ernæring og fysisk aktivitet
714	Statens tobakksskaderåd	3714	Statens tobakksskaderåd
715	Statens strålevern	3715	Statens strålevern
716	Krefregisteret	3716	Krefregisteret
718	Rehabilitering		
719	Helsefremmende og forebyggende arbeid		
730	Fylkeskommunenes helsetjeneste		
731	Rikshospitalet		
733	Nasjonalt råd for spesialistutdanning av leger og legefording		
734	Det norske Radiumhospitalet		
735	Statens senter for epilepsi	3735	Statens senter for epilepsi
737	Barnesykehus	3737	Barnesykehus
738	Helsetjenesten på Svalbard	3738	Helsetjenesten på Svalbard
739	Andre utgifter	3739	Behandlingsreiser i utlandet
742	Forpleining, kontroll og tilsyn med psykiatriske pasienter		
743	Statlige stimulerings tiltak for psykisk helsevern		
750	Statens legemiddelkontroll	3750	Statens legemiddelkontroll
751	Apotekvesenet	3751	Apotekvesenet
797	Helse- og sosialberedskap		
2480	Rikshospitalets apotek		
2481	Radiumhospitalets apotek		
		5527	Vinmonopolavgiften m.m.
		5577	Avgift til staten av apotekenes omsetning
		5578	Avgift på farmasøytiske spesialpreparater
		5631	Aksjer i A/S Vinmonopolet

Merknad:

Budsjettansvaret for kap. 664 Pensjonstrygden for sjømenn og kap. 666 Avtalefestet pensjon (AFP) flyttes fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen til sosialkomiteen siden disse bevilgningene er administrativt underlagt Sosial- og helsedepartementet. Budsjettansvaret for kap. 5631 Aksjer i A/S Vinmonopolet overføres fra finanskomiteen til sosialkomiteen.

Rammeområde 16
(Folketrygden, sosial og helse)

	<i>Utgifter:</i>
2600	Trygdeetaten
2603	Trygderetten
2650	Sykepenges
2660	Uførhet
2662	Yrkesskadetrygd, gml. lovgivning
2663	Medisinsk rehabilitering m.v.
2670	Alderdom
2680	Etterlatte
2683	Stønad til enslig mor eller far
2686	Gravferdsstønad

Inntekter:

Kap.		Kap.	
		5701	Diverse inntekter
2711	Diverse tiltak i fylkeshelsetjenesten m.v.		
2750	Syketransport m.v.		
2751	Medisiner m.v.		
2752	Refusjon av egenbetaling		
2755	Helsetjeneste i kommunene		
2790	Andre helsetiltak		

Merknad:

Ingen endringer under rammeområdet.

UTENRIKSKOMITEEN**Rammeområde 4****(Utenriks og bistand)**

<i>Utgifter:</i>		<i>Inntekter:</i>	
100	Utenriksdepartementet		
101	Utenriksstasjonene	3101	Utenriksstasjonene
102	Særavtale i utenriktjenesten		
103	Regjeringens fellesbevilgning for representasjon		
104	Kongefamiliens offisielle reiser i utlandet		
115	Presse-, kultur- og informasjonsformål		
116	Deltaking i internasjonale organisasjoner		
140	Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen		
141	Direktoratet for utviklingssamarbeid (NORAD)		
142	NORADs administrasjon av utenriksstasjonene		
143	Utenriksdepartementets administrasjon av utenriksstasjonene		
150	Bistand til prioriterte land og regioner		
154	Opplysningsarbeid, organisasjonsliv og mellomfolkelig samarbeid		
155	Miljø og naturressursforvaltning		
156	Tiltak for å bedre kvinners situasjon og likestilling		
157	Næringsutvikling og økonomisk utvikling	3157	Tilbakeføringer samarbeid med næringslivet
158	Utredning, forskning, evaluering og kvalitetssikring		
159	Tilskudd til ymse hjelpetiltak		
161	Generelle bidrag - FN-organisasjoner		
163	Generelle bidrag - finansinstitusjoner		
164	Generelle bidrag - andre organisasjoner		
165	Bilateral bistand administrert av internasjonale organisasjoner (multi-bi)		
166	Gjeldslettetiltak		
190	Humanitær bistand ved naturkatastrofer		
191	Menneskerettigheter, humanitær bistand og flyktningetiltak		
192	Fred, forsoning og demokrati		
195	Tiltak for flyktninger i Norge, godkjent som utviklingshjelp (ODA)		
197	Bistand til ikke-ODA-godkjente land og internasjonale miljøtiltak		

Merknad:

Budsjettansvaret for kap. 480 (Overføring til) Svalbardbudsjettet overføres til justiskomiteen siden denne bevilgningen er administrativt underlagt Justisdepartementet (ansvaret for selve Svalbardbudsjettet kan eventuelt fortsatt beholdes i utenrikskomiteen). Kap. 1471 Norsk Polarinstitutt overføres energi- og miljøkomiteen siden denne bevilgningen er administrativt underlagt Miljøverndepartementet.